

XUDAFƏRİN

“Xudafərin harayından qalan mən!..”

Qəzet 1932-ci ildən çıxır № 01-02 (6853-6854) 17 fevral 2022-ci il Cəbrayıl RİH-nin qəzeti

Prezident İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva Ağdam və Ağcabədi rayonlarında

Artıq Ağdama və Şuşaya avtobus marşrutları təşkil edilib. Ağdamlılar, şəhərlər və digər bölgələrdən olan vətəndaşlar gəlirlər, tanış olurlar və öz gözləri ilə görürler ki, bizim xalqımız hansı bəla ilə üz-üzə idi. Otuz il ərzində məqsədönlü şəkildə bütün şəhərlərimiz, kəndlərimiz, məscidlərimiz, qəbiristanlıqlarımız ermənilər tərəfindən dağıdırılıb. İmarət ermənilər tərəfindən dağıdırılıb, təhqir edilib. İndi bəziləri gələcək barışq haqqında danışırlar. Əlbəttə ki, Ermənistən-Azərbaycan arasında sülh müqaviləsi olmalıdır. Beynəlxalq hüququn norma və prinsipləri əsasında qarşılıqlı surətdə ölkələrin ərazi bütövlüyünü tanımaq şərtilə bu sülh müqaviləsi imzalanmalıdır. Mən də onu demişəm. Ancaq heç vaxt Azərbaycan xalqı bu vəhşiliyi unutmamalıdır. Heç kim bu vəhşiliyi unutmamalıdır.

Əminəm ki, bizim bu gün gördüyüümüz işlər, o cümlədən ordu quruculuğu sahəsində gördüyüümüz işlər Azərbaycanı daha da gücləndirəcək və Ermənistanda baş qaldıran revanşist qüvvələrə cavab olacaq. Biz öz torpağımızdayıq. Biz bu torpağa qan tökərək, şəhidlər verərək qaytmışiq. Bu torpaqda möhkəm dayanmışıq və bu torpaqlarda əbədi yaşayacaqıq. Qarabağ Azərbaycandır!

Prezidenti İlham Əliyevin Ağdamdakı çıxışından

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva fevralın 13-də Ağdam rayonunda səfərdə olublar.

Dövlət başçısı və birinci xanım əvvəlcə Ağdam şəhərində yeni inşa olunmuş “Ağdam-1” və “Ağdam-2” yarımtansiyalarının, o cümlədən “Qarabağ” Regional Elektrik Şəbəkəsinin Rəqəmsal idarəetmə Mərkəzinin açılışında iştirak ediblər.

“Azerenerji” Açıq Səhmdar Cəmiyyətinin prezidenti Baba Rzayev dövlət başçısı İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyevaya görülen işlər barədə məlumat verdi.

Bildirildi ki, işğaldan azad edilən Ağdam rayonunun Azərbaycanın ümumi enerji sistemine qoşulması, dayanıqlı və fasılısız elektrik enerjisi ilə təchiz edilməsi üçün “Azerenerji” ASC tərəfindən “Xındırıstan” yarımtansiyasından 35 kilometr məsafədə iki idövrəli 110 kilovoltluq yüksəkgerçəklilik elektrik verilişi xətti çəkilib. Demək olar ki, xətt tam minalanmış ərazidən keçib. Bəzi-

yerdə minalar arasından bir neçə metr enində ciğir açılaraq bu çətin vəzifə icra edilib. Ən əsası isə Ağcabədi dən Xındırıstan, oradan da “Ağdam-1” və “Ağdam-2” yarımtansiyalarına qədər ümumilikdə 63 kilometr məsafədə 110 kilovoltluq xəttin üzərində ildirildən mühafizə və yarımtansiyalararası informasiya mübadiləsi üçün 24 damarlı fiberoptik kabel çəkilib. Bununla da Ağdama tekçə elektrik xətti deyil, həm də ən yüksək ötürmə qabiliyyəti sürətli internet xətti gətirilib.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva fevralın 13-də Ağdam Sənaye Parkında iki müəssisənin teməlinin qoyulması mərasimində iştirak ediblər.

İqtisadi Zonaların İnkışafı Agentliyinin sədri vəzifəsini icra edən Elşad Nuriyev dövlət başçısına və birinci xanıma görüləcək işlər barədə məlumat verdi.

Məlumat verildi ki, Ağdam Sənaye Parkı 190 hektar ərazini əhatə edir. Sənaye

Parkının prioritət istiqamətləri kimi ti-kinti materiallarının istehsalı, kənd təsərrüfatı məhsullarının qablaşdırılması, meyve-tərəvəz konservləri, et və süd məhsulları, yem, gübrə istehsalı və emalı, eyni zamanda xidmet sahələrinin, soyuducu kameraların və s. təşkili müəy-yənələşdirilib.

***

Fevralın 13-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva Ağdam şəhərində inşa olunacaq “Park Forest Hotel Ağdam” məhmanxanasının, Ağdamda yeni yaşayış kompleksinin, 210 çarpayılıq Ağdam rayon Mərkəzi Xəstəxanasının təməlinin qoyulması mərasimində iştirak ediblər.

***

Fevralın 13-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva Heydər Əliyev Fondu tərəfindən Ağdam Cümə məscidində görülən bərpə-restavrasiya işlərinin gedişi ilə tanış olublar.

***

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva fevralın 13-də Qarabağ iqtisadi rayonuna daxil olan işğaldan azad edilmiş ərazilərdə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin xüsusi nümayəndəliyinin qərargahı ən son innovativ texnologiyalar əsasında tikilib.

Qarabağ iqtisadi rayonuna daxil olan işğaldan azad edilmiş ərazilərdə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin xüsusi nümayəndəliyinin qərargahı ən son innovativ texnologiyalar əsasında tikilib.

Bir hektar sahəni əhatə edən qərargahın ərazisi düşərgə və inzibati hissədən ibarət olmaqla, inşası əsasən 6 komponent üzrə həyata keçirilib. Bunlar yaşayış, inzibati, sağlamlıq, iaşə, müasir düşərgə idarəetmə sistemi və alternativ enerji sahələridir.

***

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva Ağcabədi rayonunda Avşar-Salmanbeyli-Aşağı Avşar-Xocavənd avtomobil yoluñun yenidənqurmadan sonra açılışında iştirak ediblər.

***

Qarabağ iqtisadi rayonuna daxil olan işğaldan azad edilmiş ərazilərdə (Şuşa rayonu istisna olmaqla) Azərbaycan Respublikası Prezidentinin xüsusi nümayəndəsi Emin Hüseynov dövlət başçısına və xanımına kompleksdə görülməsi nəzərdə tutulan təd-

birlər barədə məlumat verdi.

Qeyd edək ki, XVIII esrə aid bu tarix-memarlıq abidəsi xan nəsinin ilk mülklərindən olmaqla, iki binadan ibarətdir. Saray Azərbaycan ərazisində yayılmış digər xan saraylarından fərqlənərək dəbdəbəli yaşayış evi xüsusiyyəti daşıyib. Buna görə də, Pənahəli xanın imarəti də adlandırılıb. İşğal edilən ərazilərdəki digər tarixi-mədəni, dini abidələr kimi Pənahəli xanın imarəti də ermənilər tərəfindən təhqir edilib, vandalizmə məruz qalıb. Buradan təvlə kimi istifadə olunub.

Qarabağ xanları Pənahəli xanın, İbrahimxəlil xanın və Mehdiqulu xan Cavanşirin, eləcə də onların ailə üzvlərinin - Xan qızı, şairə və xeyriyyəçi Xurşidbanu Natəvanın, şair və ictimai xadim Cəfərqulu xan Cavanşirin, xeyriyyəçi, Şuşada Aşağı və Yuxarı Gövhər ağa məscidlərini tikdirmiş Gövhərnisə bəyimin, şaire, “Məclisi-üns”ün iştirakçılarından olmuş Xanbikə xanının qəbirləri burada yerləşir. Xan sarayının yaxınlığında yerləşən və Qarabağ xan nəsinin bir çox nümayəndələrinin dəfn edildiyi imarət qəbiristanlığı da erməni vəhşiliyinə məruz qalıb.

***

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva fevralın 13-də Ağcabədi rayonuna səfər ediblər.

Dövlət başçısı və birinci xanım xalqımızın Ümummilli Lideri Heydər Əliyevin Ağcabədi şəhərinin mərkəzində ucaldılmış abidəsi önüne gül dəstələri düzərək, Ulu Öndərin xatirəsini dərin ehtiramla yad ediblər.

***

Fevralın 13-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev yenidən qurulan 110/35/10 kilovoltluq “Ağcabədi” Yarımstansiyasının açılışını edib.

Fevralın 13-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva Ağcabədi Taxil Aqropark”da yaradılan şəraitlə tanış olublar.

***

Fevralın 13-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva Ağcabədi rayonunda Avşar-Salmanbeyli-Aşağı Avşar-Xocavənd avtomobil yoluñun yenidənqurmadan sonra açılışında iştirak ediblər.

***

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Silahlı Qüvvələrin Müzəffər Ali Baş Komandanı İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva fevralın 13-də Daxili İşlər Nazirliyi Daxili Qoşunlarının Ağcabədi rayonunda yeni inşa olunan hərbi şəhərciyinin açılışında iştirak ediblər.

Rayon və kəndlərimizdə yenidən məskunlaşmaq üçün ciddi hazırlaşmalıyıq

Müsahibimiz Cəbrayıl rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Kamal İltifat oğlu Həsənovdur

- Hörmətli Kamal müəllim, istərdim ki, 4 oktyabr 2021-ci ildə, Cəbrayıl şəhərinin işğaldan azad olunmasının birinci ildönümü gündündə ölkə başçısı cənab İlham Əliyevin rayonumuzun əhalisi ilə, ziyanları ilə görüşü barədə təessüratlarınızı bölüşəsiniz...

- Cənab Prezidentin rayon ictimaiyyətinin nümayəndələri ilə, habelə Cəbrayıl ziyanları ilə görüşü çox böyük tarixi əhəmiyyət daşıyır. Məlumdur ki, 44 günlük Vətən müharibəsində işgalçılardan azad olunan ilk rayon, ilk şəhər Cəbrayıl oldu, ilk qələbə sorağı doğma Cəbrayıldan geldi. Bu, bütün Cəbrayıl camaatı üçün böyük fəxarət və sevinc hissi, çox böyük xoşbəxtlik duyğusu idi. Məhz həmin tarixi Qələbənin ilk ildönümü münasibətlə ölkə rəhbərinin rayonumuza səfəri və orada əhali ilə görüşməsi Cəbrayillilərin yaddaşında daim qalacaq. Bu görüş adı bir görüş deyildi. Cəbrayillilər işğaldan azad olunmuş doğma yurda ayaq basırdı, uzun həsrətdən sonra, bu sevinci onlara bəxş edən müzəffər Ali Baş Komandanla görüşür, qələbənin fərehini bölüşürdülər. Camaatımız öz liderinə güvəndiyini açıq-əşkar şəkildə bürüzə verir, eyni zamanda bundan sonra da Prezidentimizlə bir olub, onun apardığı daxili və xarici siyasetə daim dəstək olacaqlarını nümayiş etdirirdilər. Bu, əhali ilə ölkə başçısı arasındakı mehribanlılığı, səmimiyyətin tətənəni iddi. Xalq Prezidentinə güvəndiyi kimi, Prezident də xalqının ona qarşı sədəqətliliyini görürdü həmin gün.

Eyni zamanda o görüş bir sıra tarixi hadisələre şahidlik etdi, Cəbrayıl şəhərinin təməli qoyuldu. Həmin gün ölkə Prezidenti rayonumuzun gələcəyi üçün mühüm işlər görülməcəyini, həyatın yenidən qaynayağın bildirdi ki, bu da insanlarımıza üçün böyük təsəlli və ümid deməkdir, sabaha böyük ümidi lər və arzularla baxmaq deməkdir.

- Cənab başçı, söz bu məqama yetişmişkən, bilmək istərdim ki, rayonumuzun əhalisinin əhvali-ruhiyyəsi nə yerdədir?..

- Qeyd etdiyim kimi, ölkənin Birinci şəxsinin rayon sakinləri ilə görüşməsi, rayonun gələcək sosial-iqtisadi inkişafı ilə bağlı nikbin fikirlər səsləndirməsi, həmçinin Cəbrayıl şəhərinin təməlqöymə mərasimi bir daha rayonumuzun əhalisinin yaşayış stimulunu, gələcəyə inamını artırıb. Bir vaxtlar torpaqlarımızın işğaldan azad olunması arzusu ilə yaşayan insanlarımıza illərdər ki, ürkəklərindən gəzdirdikləri bu arzuları çox şükür ki, həyata keçdi. Ordumuzun 2020-ci ildəki Şəhər yürüyü qalibiyətlə başa çatdı. Bu qələbə dövlət, ordu və xalqın birliyinin nəticəsi idi. Ölkə başçısının Cəbrayila gəməsi, bizimlə görüşməsi və rayonumuzun dinc-mədəni quruculuğu istiqamətində ümidverici fikirlər səsləndirməsi əhalimizin əhval-ruhiyyəsini daha da yüksəltti. Onlar böyük həvesle doğma torpaqlarımıza döneceyi günü gözləyirlər.

- Kamal müəllim, torpaqlarımızda şükür ki, artıq işğalçılardan azad olu-

nub. illərdər ki, ürəyi vətəni görmək eşqilə döyünenlərimizin ürəyi atır ki, gedib doğma yurd yerlərini ziyarət eləsin. Bu, hər kəsin qəlbindən keçən arzudur, necə deyərlər, qarşısızlanmaz bir istəkdir. Ancaq torpaqlarımızın işğalçılardan təmizlənməsindən bir ildən çox vaxt keçməsinə baxmayaraq, bu ülvi arzu hələ də çoxlarının gözündə qalır. Doğma dədə-baba torpaqlarımızı gedib görə bilmirik. Bu məsələyə nə cavab verərdiniz?..

- Torpaqlarımız işğaldan azad edildikdən sonra bu fikir hər birimizi narahat edir. Təbii tuyğudur ki, hər kəs uzun illərdir ki, vətən həsrətinə son qoyulacağı günü gözləmişdir. Ancaq onu da bilməliyik ki, düşmənlərimiz çox xəbis, mənfur, hiylələr və şərəfsizlər. Onlar torpaqlarımızda, özü de ağlagəlməz yerlərdə çoxlu sayda minalar basdırırlar. Ona görə də mən vətəndaşlarımıza üz tutub demək istəyirəm ki, darıxmasınlar. Başa düşüldür, insanlar doğma torpaqlara getmək, görmək isteyirlər. Bu gözəl duyğudur. Ancaq hissəyyata qapılmamaq olmaz, təhlükəsizliyi ciddi nəzərə almalyıq. Həzirdə ərazilərin minalardan təmizlənməsi istiqamətində intensiv işlər gedir. Vaxtı gələndə hamı doğma yurduna gedə biləcək. Bir nəfər deyil, yüz minlərlə insan azad olunmuş ərazilərə getmək isteyir. İnsanlarımı həssiyata qapılmamalı və səbr etməlidirlər. Bizim əlavə itkilər verməyə ixtiyarımız yoxdur. Ərazilər minalardan təmizləndikdən sonra torpaqlarımıza qayıtmalı, orada azad və firavan yaşayışımızı davam etdirməliyik.

- Hörmətli Kamal müəllim, rayonumuzda qayıcıda bağlı nə kim işlər görürlər?..

- Mühərribədən sonra dağıntılara məruz qalmış ərazilərdə kommunikasiya məsələlərinin həll olunması ilk növbədə vacib olan şərtlərdənərdir. Hazırda elektrik enerjisinin verilməsi, yolların çəkilməsi və s. işlər həyata keçirilir. Şəhərimizin baş planı hazırlanıb, kəndlərin baş planı hazırlanmaqdadır. Şəhər və kəndlərimizdə yenidən məskunlaşmaq üçün ciddi həzırlaşmalıyıq. Əhalinin menzil-məisət, so-

sial məsələlərinin yüksək seviyyədə təmin olunması, məşgullüğünün təmin olunması üçün iş yerlərinin açılması, habelə kənd təsərrüfatı ilə məşğul olması üçün lazımi şəraitin yaradılması mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Ümumilikdə iqtisadiyyatın yenidən qurulması üçün dövlət proqramları hazırlanır, müxtəlif layihələrin həyata keçirilməsi planlaşdırılır.

- Cəbrayılda təməlqöymalardan biri də məlumdur ki, Araz vadisi sənaye zonasının təməlinin qoyulması oldu. Bu təməlqöymədan Cəbrayıl əhalisinin sənaye müəssisələri istiqamətində gözənlətilər nələr ola bilər?..

- Məlumdur ki, ölkə Prezidentinin tapşırığına əsasən Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonu yaradılmışdır. "Araz vadisi" sənaye zonasının Cəbrayıl rayonu ərazisində salınması rayon iqtisadiyyatına çox müsbət təsir göstərəcək, burada onlarla sənaye müəssisəsi yaradacaqdır. Bu, həm də rayonumuzun əhalisi üçün yeni iş yerlərinin təminati demekdir. Bir sözlə, rayon ərazisində belə bir sənaye zonasının salınmasının iqtisadiyyatın inkişafında özünəməxsus yeri olacaqdır ki, gələcəkdə əhalimiz bunu öz həyatlarında bəvasitə hiss edəcəkdir.

- Cənab başçı, biz bu gün artıq rayonu qayıcıda bağlı, orada görüləcək işlərlə bağlı bir arzu kimi yox, reallıq kimi söhbət edirik. Bu əhaləni biz şəhidlərimiz qanı bahasına, qazilərimizin şücaəti, hünəri saysində əldə etdik. Eşitmışəm ki, rayon İcra Hakimiyyəti və könüllülərdən ibarət olan fəallar həmişə şəhid ailələrinə baş çəkir, qazilərə qayğı göstərirler...

- Rayon İcra Hakimiyyəti tərefindən şəhid ailələri və qazilər mütəmədi olaraq ziyarət olunur, daim diqqət mərkəzində saxlanılır və qayğı göstərilir. İmkanlarımız daxilində onlara maddi-mənəvi dəstək göstərməyə çalışırıq. Biz onları ailəmizin üzvləri kimi özümüzə yaxın və doğma hesab edirik, çünki onlar vətənin çağrısına səs verdilər, qanları və canları hesabına bizim vətənə qovuşmaq arzumuzu realşaftırdılar.

- Eşitdiyimizə görə, sizin tə-

şəbbüsünüzə "Cəbrayıl" futbol klubu yaradılmışdır. Hər birimizə doğma ad olan bu futbol klubu ilə bağlı nə deyərdiniz?..

- Ölkəmiz dünyada idman ölkəsi kimi tanınır. Ölkə Prezidentinin idmanımızın inkişafına qayğısı, dəstəyi də göz önündədir.

Futbol klubunun yaradılması rayona qayışla eləqədar aparılan hazırlıq işlərinin tərkib hissəsidir. Çoxdan belə bir fikr var idi. Əhalimizin respublikanın müxtəlif bölgələrində məskunlaşması bu ideyani reallığa çevirməyə mane olurdu. Ancaq torpaqlarımız işğaldan azad olunduqdan sonra imkan yarandı və "Cəbrayıl" futbol klubu yaradıldı.

Məqsədimiz rayona qayıdانا kimi bir çox məsələlərlə yanaşı, bu komandanı da formalasdırmaqdır. Çoxları yaxşı xatırlayır ki, 1980-ci illərdə rayonda futbolun inkişaf etdirilmesi üçün stadion tikilmişdi. Futbol oyunları zamanı stadion azarkeşlərle dolu olardı. Cəbrayılda futbola maraq həmişə yüksək olub. Hamımız Azərbaycan çempionatında komandamızın iştirakını yaxşı xatırlayıraq. Odur ki, Cəbrayıldakı idman ənənələrini davam etdirmək, inkişaf etdirmək lazımdır.

- Cənab Başçı, ölkəmizin Prezidenti də fikirlərində vurğulayır ki, postmüharibə dövrünə qədəm basmışq. Bu mənada respublikamızda olduğu kimi, rayonumza bağlı görüləcək işlərimizi də bu istiqamətdə qurmaliyiq. Elə sizin də dediyiniz kimi, Cəbrayila qayıdib orada fəaliyyət göstərməyimiz üçün səylərimizi artırımlı, planlarımızı irəlicədən hesablamaçıyım...

- Qeyd edim ki, məlum hadisələrlə eləqədar son bir ilde gərgin iş rejimində fəaliyyət göstərmişik. Əsasən diqqətimiz işğaldan azad olunmuş ərazilərdə görüləcək işlərin planlaşdırılmasına dəstək vermək və əhalimizin doğma torpaqlara qayıdaşa hazırlanmasına yönəldilmişdir.

Qayıcıda eləqədar inidən əhalinin müxtəlif kateqoriyalar - ailə tərkibi, ixtisas, peşə, əmək qabiliyyəti və s. üzrə dəqiqləşdirilməsi, o cümlədən yararlı torpaq, su və digər resursların müəyyənləşdirilməsi rayonun iqtisadiyyatının düzgün proqnozlaşdırılması üçün vacib amillerdəndir.

Biz həyat şəraitimizi, məişətimizi, məşğuliyyətimizi, dolanışığımızı, ümumiyyətlə hər şeyi yenidən qurmaliyiq. Bunu bizim insanlar həyatə keçirməlidirlər. Ona görə də əvvəlcədən insan resurslarını düzgün qiymətləndirməli və düzgün istiqamətləndirməliyik. İnanıram ki, hər şey yaxşı olacaq və Cəbrayila qayıdib orada qüvvələrimizi səfərbər edəcək, Cəbrayillilər əhval-ruhiyyəsi ilə yeni bir Cəbrayıl yaradacaqıq.

- İnşallah! Maraqlı söhbət üçün çox sağ olun.

- Siz də sağ olun.

Müsahibəni apardı:
Şakir Albaliev

Pilot vətən torpağının şahiniidir

riyar Zamanlı və Samirənin anası ixtiyarıyla Şuşən Fərrux qızı Şirinova ile görüşdüm.

1 aprel 1974-cü ildə Çərəken kəndində anadan olan Samirə Məmməd qızı kəndlərdəki 8 illik məktəbi, sonra isə Cəxirli kənd orta məktəbini bitirib. 1994-1998-ci illərdə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin Bədii qrafika fakültəsində təhsil alıb. 1998-ci ilde

Spitak rayonunun Qursalı kəndindən olan Telman Süleymanovla ailə qurur. Bu evlilikdən 28 iyun 1999-cu ildə bir oğul övladı dünyaya gelir. Körpənin adını Abdulla qoyurlar. Tale elə getirir ki, həyat yoldaşından ayrılan Samirə balaca Abdullanı təkbaşına böyüdü olur. 2005-ci ildə akademik M.Mehdizadə adına Cəbrayıł şəhər orta məktəbin 1-ci sinfinə gedən Abdulla Süleymanov daha sonra Dirili Qurbanı adına Sultanlı kənd orta məktəbini 2016-ci ildə bitirir. Göründüyü kimi, məcburi köçkünlük-qəçqınlıq faciəsi ailəni və ailə üzvlərini tez-tez ora-bura atır və bu yerdəyişmələr də insannın tərcüməyi-hal deyilən özkeçmişində labirintvari eyni-üryü yollara bənzeyən izlər buraxır.

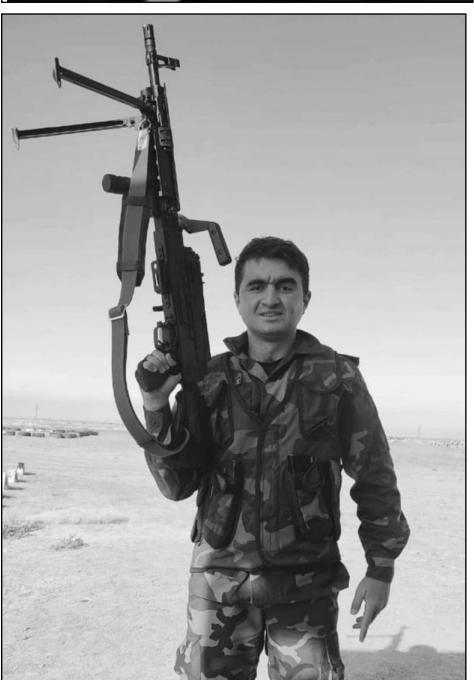
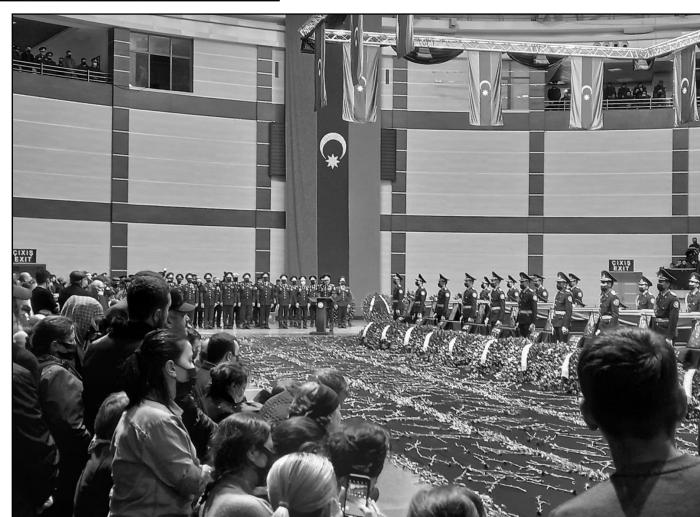
Abdulla hələ orta məktəbdə oxuyanda gələcək haqqında düşünür, öz ələmində xəyallar qururdu. Dayısı Səbuhi də ona arzularını istiqamətləndirməkdə kömək edib, hərbçi olmağı tövsiyə etmişdi. Bundan ruhlanan Abdulla Süleymanov qərarında daha israrlı olub, 2016-ci ildə DSX-nin Hərbi Aka-

lotlarımız da azad Qarabağımızın səmasında sərbəst uçuş edəcəkdir. Bundan sevindirici hal nə ola bilərdi?

Rus yazıçısı V.Q.Korolenkonun bir kələmi var: İnsan xoşbəxtlik üçün yaranıb, quş isə uçmaq üçün. Pilotlar da vətənin şahinləridir, havada-vətənin azad səmasında sərbəst uçuş etmək imkanı qazanımaq da elə ən böyük xoşbəxtlikdir. Abdulla Telman oğlu Süleymanovun hərbçi kimi ən böyük arzusu da elə bu idi: Şahin kimi vətənimizin səmasında sərbəst uçuşlar etmək!

Bəli, pilot vətən göylərinin şahinidir. Vətən səmasında azad şəkildə pərvaz etmək üçün, hər şeydən önce, vətənimizin səmasını qara buludlardan təmizləmək lazım id. Ar-tıq o qara buludlar çəkilib, çox şükür.

Samirə xanım

30 noyabr 2021-ci ildə helikopter qəzası nəticəsində 14 nəfər sayseqmə Azərbaycan övladı həyatını itirdi. Onlardan birinin - leytenant Süleymanov Abdulla Telman oğlunuň yaşamış olduğu ünvanla maraqlandı. Öyrəndim ki, anasıgil Qaradağ rayonunun Lökbatan qəsəbəsi yaxınlığında məcburi köçkünlər üçün inşa edilmiş Qobupark yaşayış massivinde yaşayır. Getdim. Anası Samirə Zamanova, məktəbyaşılı oğlu Şeh-

demiyasına daxil olur. 2020-ci ildə aviasiya fakültəsini leytenant rütbəsi ilə bitirir. Baş texnik kimi Sanqaçalda sərhəd qoşunlarının hərbi hissəsində işləməyə başlayır.

Anası Samirə xanımla səhəbət zamanı deyir ki, Abdulla hərbi həyatı çox sevirdi. 2-ci Qarabağ savaşında ehtiyatda olan pilot kimi vətəni yağıldan azad etmək üçün hər an əmrə müntəzir halda gözləyib. Çünkü onu hərbçi olmağa vadar edən duyğu da elə bu istəyə bağlı idi. Lakin onları ehtiyat qüvvə kimi döyüş meydannına buraxmağa ehtiyac olmadan igid vətən oğulları 44 güne Qələbəni təmin etdilər. Ar-tıq Abdulla da, onunla birgə döyüş əmrinə hazırlı dayanan digər ehtiyatda gözləyən pi-

deyir ki, Abdulla namaz qılan uşaq idi. Hər-dən deyərdi ki, imam Əlini neçə görə bileyəm? Sanki o, bununla Tanrı dərgahında ən uca məqam sayılan şəhidlik mərtebəsinə ucalmağı arzulayırmış. Sağlığında pilot kimi cismi ilə vətən göylərinin şahini olmağı özüne sənət seçən Abdulla Süleymanov 2020-ci ilin 30 noyabrında şəhidliye yetişmekle ruhu ilə vətən göylərinin sakini oldu. Qeyd edim ki, Samirə Zamanova 1998-

Fəxri Fərmanla təqəüdə buraxıldı

Rayon icra Hakimiyyətinin memarlıq və tikinti şöbəsinin böyük mütəxəssisi Verdiyev Ramiz Ənvər oğlu təqəüd yaşının çatması ilə əlaqədar olaraq RIH başçısının Fəxri Fərmani ilə tətific olundu. Fəxri

Fərmani ona RİHB-nin birinci müavini, YAP rayon təşkilatının sədri Arif Fərzəliyev təqdim etdi, ona sağlamlıq, uzun ömr və tezliklə Cəbrayıla qayıdış omurun qalan hissəsini doğma yurda yaşamağını arzuladı.

"Xudafərin"

ci ildən Nəsimi rayonundakı 16 sayılı liseyde müəllim işləyib. 6 il işlədikdən sonra işdən ayrılib, övladının təlim-tərbiyəsinə özünü hər edib. 2018-ci ildən isə Qızıl Aypara Cəmiyyətinin Xocavənd rayon bölməsinin sədri işləyir.

Cəmiyyətdə onun müavini işləyən, Laçın rayonundan olan Hacı Namiq Məmmədov da bu məqamda gəlib çıxdı. Söhbət il-mə atıb dedi ki, Samirə xanım tek Abdullanın deyil, bütün şəhidlərin anasıdır. Allah şəhidlərimizin hamisəna rəhmət eləsin, analarına, valideynlərinə, əzizlərinə isə səbr versin.

Samirə xanım öz söhbətində onu da xatırlatdı ki, Abdulla çox ailəcanlı idi. 4 il tələbə vaxtı aldığı stipendiyasını mənə verdi, dedi özüne, qardaşım Şəhriyara xərclə.

Bəli, şəhidlik tale yazısıdır. Hər kəsə də bu cür tale nəsib olmur. Ailəcanlı, elcanlı vətən övladına qismət olur şəhidlik taleyi.

Bir müddət Xızıda snayperçı kursu keçib, böyük komandiri olşa da, yenidən aviasiya sahəsinə qayıdış, orada baş texnik kimi vətənə xidmət edən leytenant Abdulla Süleymanov 30 noyabrda zabit silahdaşları ilə bir yerdə növbəti təlim-sınaq uğunuza zamani şəhidlik zirvəsinə ucaldı. Ölümündən sonra Prezidentin Sərəncamı ilə Hərbi xidmətdə fərqlənməyə görə medali ilə tətific olundu.

Vətən göylərində şəhidlik zirvəsinə yetişən pilot-leytenant Abdulla

Telman oğlu Süleymanovun ruhu vətən göylərinin sakini olub, əbədiyyət dünyasından azad görmək istədiyi torpaqlarımızın azadlığını seyr edib sevinir. Axı onun da hərbçi olmaqdə arzusu vətənimizi yadelli işgalçılardan azad görmək idi...

Şakir Albalıyev

YAP Cəbrayıl Rayon Təşkilatı sədrinin yeni təqdimatı

Kəmizdə cərəyan edən hadisələrin yekunu və mövcud olan ictimai-siyasi şəraitin məntiqi nəticəsi idi. 1992-ci il noyabrın 21-də Heydər Əliyevin sədrliyi ilə keçirilən Təsis konfransı Yeni Azərbaycan Partiyasının yaradılması haqqında qərar, partiyanın Program və Nizamnaməsini qəbul etdi. Konfransda Heydər Əliyev yekdilliklə partiyanın Sədrı seçildi. Beleliklə, müstəqil Azərbaycan tarixində öz üzərində böyük tarixi missiya götürən və xalqımızın həyatında müüm hadisəyə çevrilən Yeni Azərbaycan Partiyası yarandı.

Rayon rəhbəri partiyanın çətin və eyni zamanda şərəfli bir yol keçdiyini, ölkəmiz, müstəqil Azərbaycanımız namine yarandığı gündən məqsədyönlü işlər gördüğünü söyləyib. Qeyd edib ki, Ulu Öndər Heydər Əliyevin müəyyənəşdiridiyi inkişaf siyaseti bu gün Prezident İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirilir. 44 günlük Vətən müharibəsində torpaqlarımızın işğaldan azad edilməsi isə

Fevralın 11-də Yeni Azərbaycan Partiyası Cəbrayıl Rayon Təşkilatına yenidən sədr təyin olunmuş Arif Aydin oğlu Fərzeliyev rayon ictimaiyyətinə təqdim olunub.

Tədbirdə Cəbrayıl rayon icra Hakimiyyətinin başçısı Kamal Həsənov, icra aparatının məsul işçiləri, rayonun hüquq-mühafizə orqanlarının, idarə, müəssisə və təşkilatların rəhbərləri, YAP Cəbrayıl Rayon Təşkilatının aparat üzvləri, Ərazi Partiya Təşkilatlarının sədləri, təhsil işçiləri iştirak ediblər.

Cəbrayıl Rayon icra Hakimiyyətinin başçısı Kamal Həsənov tədbiri giriş sözü ilə açaraq iştirakçıları salamlayıb, tədbirin məqsəd və əhəmiyyətindən danişib. YAP Cəbrayıl Rayon Təşkilatına yenidən sədr təyin olunmuş Arif Fərzeliyevi təbrik edib, səmimi ürək sözlerini çatdırıb. Yeni Azərbaycan Partiyasının yaranma tarixində söz açan icra başçısı partiyanın Azərbaycan tarixinin son dərəcə ağır və keşməkeşli günlərində, ölkənin ciddi sınaqlara məruz qaldığı bir dövrə Azərbaycan ziyalılarının təşəbbüsü və fəal iştirakı ilə yarandığını qeyd edib. Bildirib ki, Yeni Azərbaycan Partiyasının yaranması 1988-ci ildən başlayaraq öl-

Azərbaycanın regionda və dünyada mövqelərini daha da möhkəmləndirdi. Bu gün fəx və qurur hissi ilə deyə bilərik ki, ölkəmizin böyük nailiyyətlər qazanmasında Yeni Azərbaycan Partiyasının da xüsusi rolu vardır. Bele ki, partiyamızın fəalları ölkəmizin inkişafına öz töhfələrini verir, möhtərəm Prezident, partiyamızın Sədrı cənab İlham Əliyevin siyasetinin uğurlarını ictimaiyyət arasında yüksək seviyyədə təbliğ edirlər.

Tədbirdə çıxış edənlər yenidən sədr təyin olunmuş A. Fərzeliyevə səmimi təbriklerini çatdırıb, fealiyyətində uğurlar arzulayıblar.

YAP Cəbrayıl Rayon Təşkilatının sədrı Arif Fərzeliyev tədbir iştirakçılarına razılığını ifadə edib, yenidən ona göstərilən bu yüksək etimadə görə ölkə başçısı, Yeni Azərbaycan Partiyasının sədrı, Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyev, eləcə de rayon rəhbərliyinə öz dərin minnətdarlığını bildirib.

Rayon icra Hakimiyyətinin başçısı Kamal Həsənov YAP Cəbrayıl rayon təşkilatının sədrini Arif Fərzeliyevi yenidən sədr seçilməsi münasibəti ilə təbrik edib, gələcək fealiyyətinə uğurlar arzulayıb.

"Gəncliyimiz gələcəyimizdir"

Fevralın 1-də Cəbrayıl Rayon icra Hakimiyyətinin dəstəyi ilə B.Mərcanlı kənd Uşaq İncəsənət məktəbinde 2 fevral-Azərbaycan Gəncləri Günüñün təsis ediləsinin 25 illiyimünasibəti ilə "Gəncliyimiz gələcəyimizdir" adlı tədbir keçirilib.

Tədbirdə Cəbrayıl Rayon icra Hakimiyyəti Başçısının müavini Fəridə Ibayeva, Gənclər və İdman İdarəsinin rəisi Emil Məstəliyev, Tehsil Şöbəsinin müdürü Zəmiq Qurbanov, şair-publisist Hidayət Səfərli, rayonun fəal gəncləri, Qarabağ müharibəsinin iştirakçıları iştirak etmişlər. Ümummilli Lider Heydər Əliyevin abidəsi və "Şəhidlər" abidə kompleksinin önündə gül dəstələri qoyulduğdan sonra tədbir 1 sayılı qəsəbəde yerləşən B.Mərcanlı kənd Uşaq İncəsənət məktəbinde davam etdirilmişdir. Azərbaycan Respublikasının Dövlət Himni səslendirilmiş, Respublikamızın ərazi bütövülüyü uğrunda şəhid olmuş vətən övladlarının xatirəsi bir dəqiqəlik sükutla yad edilmişdir.

Cıxış edənlər Heydər Əliyevin bütün fealiyyəti dövründə ölkə gənclərinə göstərdiyi xüsusi diqqət

və qayğıdan bəhs edib, bildiriblər ki, Heydər Əliyevin 1997-ci ildə imzaladığı sərəncamlı MDB məkanında ilk olaraq məhz Azərbaycanda Gənclər Günüñün təsis olunması gənc nəslə göstərilən diqqət və qayığının bariz nümunəsidir. Əsası Ümummilli Liderimiz Heydər Əliyev tərəfindən qoyulmuş dövlət gəncləri siyasetinin bu gün Prezident İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirildiyini söyləyiblər. Qeyd olunub ki, 44 günlük Vətən müharibəsində Azərbaycan gəncləri Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin etrafında six birləşərək, bütün dünyaya öz gücünü, mətinliyini, mübarizliyini nümayiş etdirildilər. Bu gün Azərbaycanda yüksək intellektual səviyyəyə, vətənpərvərlik hissine, milli düşüncəye malik gənclər formalaşır. Prezident İlham Əliyevin gənclərin potensialının gerçəkləşməsinə, onların vətənpərvər, savadlı kadr kimi yetişməsinə, gənc ailələrin sosial təminatına yönələn tədbirləri dövlətin uzaqgörən siyasetinin göstəricisi kimi qiymətləndirilməlidir. Gənclər siyaseti gənc nəslin ictimai-siyasi həyatındaki rolunun artmasına, ölkənin aparıcı qüvvəsinə əlavə olmasına, bütövlükde, kreativ gəncliyin formalaşmasına şərait yaratıb. Dövlətin gənclərə destək və diqqət göstərməsinin nəticəsində Azərbaycan gəncliyində özüne, öz gücünə, istedadına inam hissi artıb.

Tədbirdə ölkədə aparılan gənclər siyasetini ehətə edən videoçarx nümayiş etdirilmiş, bir qrup fəal gənc Cəbrayıl rayon Gənclər və İdman İdarəsinin Fəxri Fərمانları ilə təltif olunmuşdur.

Tədbirdən sonra B.Mərcanlı kənd Uşaq İncəsənət məktəbinin müsiki kollektivi konsert proqramı ilə gənclərimizi təbrik etmişdir.

"XUDAFƏRİN"

"Xudafərin harayından qalan mən..."
XUDAFƏRİN

"Xudafərin" - 90 HƏR ANI BİR XATİRƏ...

İlimiz mühüm hadisələrlə zəngindir. Bu ilə eləmətdər hadisələrdən biri də "Xudafərin" qəzetinin 90 illik yubileyidir. Qəzet uzun, hem de şərəfli bir yol keçerek öz adını mətbuat tariximizə yazdırıb. "Lenin bayraqı", sonralar "Kolkozçu" adları altında işq üzü görən qəzetimiz sovet hakimiyyəti illərinin ideoloji təbliğat vəsətələrində hesab edildi. Rayonumuzun ictimai-siyasi, mədəni həyatının da "güzgüsü" sayılırdı bu metbu organ. Azərbaycanın dövlət müstəqilliyini əldə etməsi mətbuatımız, o cümlədən "Xudafərin" adı öz fealiyyətini davam etdirən qəzetimiz üçün yeni üfüqər açdı. Kərkünlüyün ilk illeri qəzetimiz üçün en ağır illər sayıla bilər. Gələcək nəsillər mətbuat tariximizi tədqiq edərək qəzetimizin köckünlük illərindəki fealiyyətini, mənəcə, ümumi şəkildə belə qeymətləndirəcəklər: Fədakarlıq. Ötən otuz ilə yaxın bir müddədə qəzet ictimai əsaslarla fealiyyət göstərmiş şəxslərin məhz fədakarlığı sayesində işq üzü görüb. Torpaqlarımızın, o cümlədən Cəbrayılımızın işğaldən azad olunması ilə "Xudafərin" qəzeti öz fealiyyətinin dəha mühüm bir mərhələsinə qədəm qoyub.

Cənab Prezident, Ali Baş Komandan oktyabr ayının 4-də Cəbrayıl rayonuna səfər edərək, rayon ictimaiyyəti nümayəndələri ilə görüşmiş, bir sıra mühüm obyektlərin təməl-qoyma mərasimlərində iştirak etmişdir. Sevinçləri haldır ki, qəzetimizin baş redaktoru, AMEA-nın aparıcı elmi işçisi, filologiya üzrə fəlsəfe doktoru Şakir Albalyev də həmin görüşdə iştirak etmiş, şəxsən cənab Prezidentlə səhbiyi zamanı qəzetimiz barədə məlumat vermiş, qəzetiñ bir-neçə nüsxəsini ona təqdim etmişdir. Mənəcə, bu rayon qəzetlərindən biri üçün çox mühüm və qürurverici hadisədir, Müzəffər Ali Baş Komandanımızın mətbuatı diqqət və qayğısının bariz nümunəsidir.

"Xudafərin" müstəqillik illərində və hal-hazırda "Xudafərin harayından qalan mən..." loqosu altında işq üzü görür. Torpaqlarımızın işğal altında olması en başlıca harayımız idi. Müzəffər Ali Baş Komandanımızın rəhbərliyi altında qalib Azərbaycan əsgəri bu harayımıza hay verdi, yurd-yuvamız düşmən tapdağından azad edildi. "Xudafərin" harayı bunulna bitib tükənmədi... "Gülüstan" və "Türkmençay" müqavilələrindən günümüze yol alan bir harayımız var hələ... "Xudafərin" qəzeti bu yolda da öz missiyasını uğurla yerinə yetirmək əzmindədir.

Mən bu yazımda qəzetimizin son on ilədəki fealiyyətine qısa da olsa işq tutmaq istəyirəm. Qəzet 2009-cu ildən Şakir Albalyevin baş redaktorluğu ilə "Açıq Səma" qəzetiñinkomputer mərkəzində yığılır, səhifələrin "Azərbaycan" neşriyyatında çap olunur. Qəzet respublikamızın müxtəlif bölgələrində müvəqqəti məskunlaşmaq məcburiyyətində qalmış yurdaşlarımızla çatdırılır. Həm sevincimiz, həm də kədərimiz qəzetimizin səhifələrinə "daşınır".

Arxivimdəki qəzet nüsxələrini vərəqləyərək diqqətimi dəha çox cəlb edən yazılar barede qeydlərimi diqqətinizə çatdırmaq istəyirəm.

"Müqəddəs yerlərin müqəddəs ağaç dağdağan" (Şakir Pirəsəlli, "Xudafərin", 17 mart 2009.) məqaləsində mif ilə reallıq oxucuya atəqdim edilir: "...Bu üzənömürlü və sağlam ağacın meyvəsi can dərmanı olmaqla təbiətde realliga səykarırsə, müqəddəs sayılماqla insan bəd nəzərlərində hifz etməkdə də miflikliyə səykarı...". Əlisahib Əroğulun "Cəbrayıl ziya-rətgahları" silsilə yazılarında belə qənaətə gəlmək olur ki, "ümumiyyətə, Cəbrayılda müqəddəslilik, gözəgörünmezlərlə bağlı yer-yurd adları, pirlər, ocaqlar saysa gelməzdi". Abdulla Şaiq mükafati laureatı Vidadi Hümbətovun milli-vətənpərvərlik ruhlu "Tüstü", "Vicdan İkəsi", "Sınaq" və s. hekayeleri, Azərbaycan Yazarıcları Birliyi Mingəçevir bölməsinin sədrı İsmayıllı imanzadənin "Tanrıya yaxın adam" ("Xudafərin", 20 mart 2010.) məqaləsi, Bəhrəm Sarıcallı "Səngər qazma o yerlərde.." adlı yurdərəti qeydləri qəzetimizin səhifələrində dərc olunmuş yüzlərlə yazılındandır.

"Xudafərin" in uğuru ilk növbədə onun baş redaktorunun gərgin əməyinin bəhrəsidir. Ölkə rəhbərimiz mətbuatı hemişə diqqət və qayğı ilə yanaşıb. Sevinçləri haldır ki, qəzetimizin baş redaktoru Şakir Albalyev cənab prezidentin Sərəncamı ilə mətbuat sahəsindəki xidmətlərinə görə "Tərəqqi" medalı ilə təltif olunub. Bu, bir rayon qəzeti, onun etrafından cəmlənmiş ictimai fealların əməyinə verilən yüksək qiymətdir.

"Xudafərin" Cəbrayıl Rayon icra Hakimiyyətinin orqanıdır. Ötən uzun illər və xüsusi ilə son altı ilde qəzet rayon rəhbərliyinin daim diqqət mərkəzində olub və maliyyə dəstəyi alıb.

Qəzetiñ dəməzənli və oxunaqlı olması üçün lazımi tədbirlər görüllər. "Xudafərin" inson bir ildək sayılarında verilən yazılarında yurda qayıdış, quruculuq, abadlıq işlərinə çağırış aparıcı leytməvdirdir.

Sevimli qəzetimizin 90 illik yubileyi münasibətə eziż həmkarları, qələm dostları təbrik edir, onlara uzun ömr, cansağlığı, gelecek işlərində uğurlar arzulayıram! Arzu edirəm ki, "Xudafərin" bundan sonra yalnız xoş günlərimizin, uğurlarımızın müjdəcisi olsun. Yubiley yaşıın mübarək, sevimli qəzetim-"Xudafərin" im!

HİDAYƏT SƏFƏRLİ
"Xudafərin" qəzetiñin baş redaktor müavini.

Sakir Əlif oğlu ALBALIYEV

AMEA Folklor İnstitutu,
filologiya üzrə fəlsəfə
doktoru, dosent,
albalievshakir@gmail.com

Məsələnin qoyuluşu: Xıdır Nəbi bayramının etnokulturoloji özünütəşkil və özünüfədə forması kimi öyrənilməsi öncə "mədəniyyət" konsepti ilə əlaqədar bir sıra anlayışlara nəzər salmağı tələb edir. Bu, ondan irəli gelir ki, Xıdır Nəbi bayramı ile bağlı çoxlu tədqiqatlar aparılsa da, bu bayram indiyədək hələ heç bir tədqiqatda məhz "etnokulturoloji özünütəşkil və özünüfədə forması kimi" dəyərləndirilməmişdir. Belə bir dəyərləndirmə işi ilk dəfə burada hayata keçirildiyi üçün məsələnin nəzəri əsaslarını məntiqi baxımdan möhkəm şəkilde qurmaq lazımlıdır. Bu isə bizdən "mədəniyyət" anlayışının menalar sisteminə nəzər salmağı tələb edir.

İşin məqsədi: Tədqiqatın aparılmasında əsas məqsəd Xıdır Nəbi bayramını etnokulturoloji özünütəşkil və özünüfədə forması kimi araşdırmaqdır.

Xıdır Nəbi bayramı, məlum olduğu kimi, mənəvi mədəniyyət hadisəsidir. Bu, ümumi bir yanaşmadır. Mədəniyyət, bildiyimiz kimi, qatbaqt quruluşa malikdir. Xıdır Nəbi bayramının bu sistemdə öz yeri, rolü, funksiyası var. Bunları aydınlaşdırmaq üçün biz "mədəniyyət-ənənəvi mədəniyyət-ethnokultura" xəmi üzrə hərəkət etməliyik. Çünkü Xıdır Nəbi bayramı:

ən ümumi planda - mədəniyyət hadisəsi;

tarixi-mədəni planda - ənənəvi mədəniyyət hadisəsi;

mədəniyyətlərətüstü planda - etnokulturoloji hadisədir.

Vikipedik qaynaqda deyildiyi kimi, "mədəniyyət adı altında, əsasən, insan fəaliyyətinin en müxtəlif təzahür formaları nəzərdə tutulur. Buraya insanın özünüfədə ve özünü dərkinin bütün forma və üssülləri, insan və topolumun vərdiş və bacarıqlarının hamısı daxildir. Mədəniyyət insan fəaliyyətinin davamlı formalarından təşkil olunur və o, bu formalarsız yaşaya və mövcud ola bilməz. Mədəniyyət - insan idare edən, ona təsir edən qayalar toplusudur. Mədəniyyətin mənşəyi insanların fəaliyyəti, idrakı və yaradıcılığıdır" [11].

"Mədəniyyət" anlayışına verilmiş bu təhlildən aşağıdakı qənaətlər hasil olur:

a) Mədəniyyət - insan fəaliyyətinin istisnasız olaraq bütün sahələrini əhatə edir. İnsanın həyatında elə bir fəaliyyət növü, xaxud fəaliyyətin ele bir təzahür forması qalmır ki, bu anlayışın mənəvi çevrəsinə daxil olmasın. On başlıcası, mədəniyyət özünüfədə və özünüdərkin formalarının məcmusudur. "Mədəniyyət" anlayışının bu aspektində Xıdır Nəbi bayramı özündə bütövlükde ehtiva edir. Bu bayram da xalqın etnokulturoloji özünütəşkil və özünüfədə formasından (modelleştirdən) birdir. Xalq özünü bu bayram vasitəsilə bir etnos kimi yenidən təşkil edir və bu özünütəşkil vasitəsilə özünü həm də bir milli toplum kimi ifade etmiş olur.

b) Mədəniyyətin insan fəaliyyətinin davamlı formalarından təşkil olunması xüsusiyyəti Xıdır Nəbi bayramına bilavasitə aiddir. Bu mərasim

Xıdır Nəbi bayramı etnokulturoloji özünütəşkil və özünüfədə forması kimi

kompleksində nə varsa - hamısı əsrlər boyu sabit davranış formulları kimi qalır, dəyişmir və insani idarə edən qayalar toplusu kimi çıxış edir.

c) Xıdır Nəbi bayramının da mənşəyi, mənbəyi insanın davamlı fəaliyyəti, mifdən başlanğıcda davam edən eqli-idrakı və poetik yaradıcılığıdır.

Xıdır Nəbi bayramı tarixi-mədəni baxımdan ənənəvi mədəniyyət, xaxud başqa adı ilə desək, xalq mədəniyyəti hadisəsidir. Vikipedik qaynaqda deyildiyi kimi: "Ənənəvi mədəniyyət - ənənəvi cəmiyyətin mədəniyyətidir. Bəzən bu termin "xalq mədəniyyəti" manasında işlədir. Ənənəvi mədəniyyət sabit və dinamik (hərəkətli - Ş.A.) olmayan mədəniyyətdir. Bu mədəniyyətin səciyyəvi xüsusiyyəti ondan ibarətdir ki, onda dəyişikliklər o qədər ləng gedir ki, onları həmin mədəniyyətin kollektiv şüuru təsbit edə, müəyyənləşdirə bilmir" [12].

Xıdır Nəbi bayramına "ənənəvi mədəniyyət" anlayışının bu məna sahəsində nəzər saldıqda aşağıdakılardır aydın olur:

a) Xıdır Nəbi bayramı da, heç şübhəsiz, ənənəvi cəmiyyətin mədəniyyətidir. Ənənəvi cəmiyyət - ənənəvi düşüncə ilə yaşayan cəmiyyət deməkdir, yəni o cəmiyyət ki, əsrlərin, minillərin adət-ənənələrini özündə yaşadır. Xıdır Nəbi bayramının nüvəsində "ilk əcdad" mifinin durduğunu nəzərealsaq, bu bayram onu yaşadan ənənəvi cəmiyyətin minillərin fəvqində qalxan şüur tarixini də ifade edir.

b) Ənənəvi mədəniyyət sabit, dəyişməz, qeyri-hərəkətli davranış formullarından təşkil olunur. Bunu biz Xıdır Nəbi bayramında aydın şəkildə müşahidə edirik. Bu bayram kompleksini təşkil edən mərasimi hərəket formulları onu yaşadan cəmiyyətin içtimai-iqtisadi inkişafında hansı dəyişikliklərin baş vermesindən asılı olmayıraq, sabit şəkildə qalır. Yeni insanlar Xıdır Nəbi bayramını əsrlər önce "nece" qeyd edirdilər, indi de "ele" qeyd edirlər. Bu halda sual mövjuddır: əsrlərin dəyişməsi bayrama öz təsirini göstərməmişdirmi? Təbii ki, göstəmiş və bayramın istər gedisində, istər də onu təşkil edən elementlərin mənasında müəyyən dəyişikliklər baş vermişdir. Lakin bu dəyişikliklər, yuxarıdakı tərifdə göstərildiyi kimi, "o qədər ləng" getmişdir ki, "Xıdır Nəbi" mədəniyyətinin daşıyıcılarının malik olduğu "kollektiv şüur" onu "təsbit edə, müəyyənleşdirə" bilməmişdir. Yeni xalqa həmişə elə gelmişdir ki, onun bayramı, onun adəti dəyişməzdır.

c) Burada əsas olan amillərdən biri ənənəvi sürərdə kollektiv özünmənasibet məsələsidir. Ənənəvi cəmiyyətlər daim qədimlərdən gələn həyat tərzi, adət-ənənələri qorumağa, davam etdirməyə çalışır və ənənəvi olanın təhrif edilməsini, dəyişdirilməsini, dağılmışını qəbul edə bilmir. Nəsillər arasındakı ziddiyətlər də bununla bağlıdır. Bir nəsil özündən əvvəlki nəsl, adəten, "Bizim vaxtimda bele deyildi, indikilər pozulublar" deyərkən yənəmir. Bu cəhətdən, ənənəvi şüur xalqı ənənəvi çərçivəsində yaşadan formulları qoruyur. Xıdır Nəbi bayramı da ənənəvi cəmiyyəti qoruyan, onu daim təzələmkələ yaşadan özünütəşkil və özünüfədə formasıdır.

Xıdır Nəbi bayramı etnik-mədəni miqyasına görə etnokulturoloji hadisədir. Vikipedik qaynaqda deyilir: "Etnokultura - sosial-mədəni fonun bir hissəsi olub, tarixlə müəyyənleşən mənaya malikdir. Etnokulturaların toplusu əlvanlıq və etniküstü qovuş-

ma yaradır və beləliklə, etnokulturanı "etniküstü mədəniyyətin" müstəqil inkişaf edən... elementi kimi nəzərdən keçirmək olar" [13].

Bu tərifdə bizim diqqətimizi cəlb edən əsas cəhət "etnokultura" anlayışının tarixən müəyyənləşən mənaya malik olması və "etniküstü mədəniyyətin" elementi olmasına. Xıdır Nəbi bayramını etnokulturoloji seviyyəye qaldıran da elə bu cəhət, yəni onun etniküstülüyünün tarixi inkişafla müəyyənmişdir.

Xıdır Nəbi bayramı hem fiziki, hem də etnik coğrafiyası baxımdan nehəng hadisədir. O, türk xalqlarının əksəriyyətini ehət edir. Diger tərəfdən, Xıdır Nəbi bayramında mifologiya ilə dinin, ərəb Xızır kultu ilə türk Xıdır kultunun qovuşmaların da öz növbəsində İlyas kultu və iranlıların Novruz kultu ilə qarışması bu bayramı etniküstü mədəniyyətin hadisəsinə çevirmişdir. Bu cəhətdən, Xıdır Nəbinin etnokulturoloji mahiyyəti onun bir tərəfdən konkret etnik toplumlara bağlılığından ifadə olunursa, o biri tərəfdən, etniküstü hadisə olmasında ifadə olunur. Bayramın etnokulturoloji elvanlığı bununa bağlıdır. O, bir ritual sistemi kimi etnik olana da, etniküstü olana da özündə birleşdirir.

Xıdır Nəbi bayramının etnokulturoloji xüsusiyyətləri onun özünütəşkil və özünüfədə formaları vasitəsi ilə gerçəkləşir.

Etnokulturoloji özünütəşkil - etnosun özüni etnik sistem kimi yenidən təşkil etməsi;

Etnokulturoloji özünüfədə - etnosun özüni müxtəlif simvollar vasitəsi ifadə etməsidir.

Etnik özünütəşkil və özünüfədənin əsasında milli kimlik sxemləri durur. Bu cəhətdən:

Milli kimlik sxemləri - konkret etnosun, xalqın özüñü yaşatma modeləridir. Xalq özünü yaşatmaq üçün daim özünü müəyyən model-formular əsasında təzələyir. Həmin model-formuların əsasında konkret sxemler durur. Bu sxemlər hər bir xalqın etnik kimliyin müəyyənleşdirən genetik əlamət və xüsusiyyətlərin sistemidir. Bu əlamət və xüsusiyyətlər birləşdikdə **milli mentaliteti** təşkil edir.

Milli mentalitet ilk növbədə milli ruhun ifadəsidir. V.X.Bolotov və A.M.Kumikov yazırlar: "Milliliyin müəyyənlik prinsipi, onun dominant xassəsi daha çox mənəvi olaraq özünü göstərir. Millətin ruhu mənəvi aləmin mürəkkəb anlayışdır" [6, s. 79].

Bu cəhətdən, Xıdır Nəbi bayramı etnik özünüfədə forması kimi "milli mentalitet - milli xarakter" anlayışı ilə six şəkildə bağlıdır. Bu cəhətdən, Xıdır Nəbi milli psixiologyanın xüsusiyyətlərinini özündə simvollarlaşdırır. K.Q.Yunq yazır ki, "Bizim təhəlşürümüz bizim bədənimiz kimi keçmişin izlərini özündə eks etdirir. Biz yalnız bioloji varis olaraq deyil, psixoloji varis kimi de doğulur. Bu və ya digər mərhələdə görüş və təcrübə ayrıılır. İnsan bədəni özünü bütün orqanların muzeyi olaraq göstərdiyi kimi, psixologiya da nəslin tarixi təcrübəsinə eks etdirir" [10, s. 134].

Bu fikrin işığında Xıdır Nəbi bayramına nəzər saldıqda bu qənaətə gələmek olur ki, bu bayram hem də təhəlşürü psixiologyanın daşıyıcıdır. Onun nüvəsinin mif təşkil edir. Mif isə təhəlşür ifadə edir. Bu cəhətdən, Xıdır Nəbi bayramının özünütəşkil modellərinin əsasında mifik kosmoqoniya - yenidən yaradılış durur.

Ə D Ə B İ Y Y A T

1. Cəfərov, N. Azərbaycanşunaslığı giriş / N.Cəfərov. - Bakı: AzAta M., 2002. - 600 s.
2. Əliyev, E. Azərbaycan mentaliteti haqqında // "Xalq qəzeti", - 20 dekabr - 1998.
3. Əliyev, Q. Mentalitet: milli ləyqət ölçüsündə // "Azərbaycan" qəzeti, - 6 aprel, - 2001.
4. Şükürov, A. Fəlsəfe / A.Şükürov. - Bakı: Adiloğlu, - 2002, - 490 s.
5. Yıldırım, D. Sözlü Kültür və Folklor Anlayışları Açısından Düşüncelerim // Türk bitişi, - Ankara, - 1988, - s. 31-52
6. Bolotov, B.X. Национально-психологические проблемы в русского зарубежья / В.Х.Болотов, А.М.Кумыков. - Москва: Наука, - 1997, - 339 с.
7. Gümilev, L.N. Этногенез и биосфера человека / Л.Н.Гумилев. - Ленинград: ЛГУ, - 1989, - 496 с.
8. Кулиев, Г. Архетипичные азери: лики менталитета / Г.Кулиев. - Баку: Йени Несил, - 2002, - 246
9. Парсинев, Б.Ф. Социальная психология и общественная практика / Б.Ф.Парсинев. - Москва: Наука, - 1966, - 291 с.
10. Теория личности в западноевропейской и американской психологии / - Самара: Бахрах, - 1996, - 401 с.
11. ru.wikipedia.org wiki Культура
12. ru.wikipedia.org wiki Традиционная_культура
13. yandex.ru question art Что такое этнокультура?

Xıdır Nəbi bayramı xalqın emosiyalarının - hissələrin dərinin kötülər vasitəsilə ifadəsidir. Bayram üçün xarakterik olan əsas hissələr ümidi, sevinc, gələcəyə inam hissəlidir. Bu hissələrin əsas xüsusiyyəti ondan ibarətdir ki, onlar fərdi olmaqla bərabər, həm də kollektiv emosiya kimi çıxış edir. Fərdi emosiyası kollektivləşdirən Xıdır Nəbinin etnik özünüfədə modeli olmasıdır. Yəni burada bütün hissələr ümidi ahəngə köklənərək, kollektiv emosiya şəklinde ifadə olunur. L.N.Qumilyovun yazdığı kimi: "Etnik diaqnostikanın əsasında hissəsiyyət dayanır. İnsan öz etnosuna uşaqlıdan mənsub olur" [7, s. 49].

Xıdır Nəbi bayramının birləşdirici xalqlar milli baxımdan özünüfədə sus keyfiyyətlərə malik olsalar da, bu bayram etnokulturoloji (etniküstü) hadisə kimi onları birləşdirir. Xıdır Nəbi, digər tərəfdən, milli tərəfdən, milli kimliyini müəyyənləşdirən əlamət və cəhətlerin sistemidir. D.Yıldırım yazır: "Millətləri biri-birindən ayıran və biri-biri ilə əlaqələrini nizamlayan mədəniyyət başlıca olaraq millilik xarakteri kəsb edir" [5, s. 37].

Xıdır Nəbi bayramının birləşdirici xalqlar milli baxımdan özünüfədə sus keyfiyyətlərə malik olsalar da, bu bayram etnokulturoloji (etniküstü) hadisə kimi onları birləşdirir.

Xıdır Nəbi, digər tərəfdən, milli tərəfdən, milli kimliyini müəyyənləşdirən əlamət və cəhətlerin sistemidir. B.F.Parsinov yazır ki, "məhz başqa xalqları ilə qarşılıqlı ziddiyət zəminində daxili etnik ümumilik möhkəmləndir, etnik fərqlər meydana çıxır" [9, s. 95]. Belə ki, müxtəlif etnoslar, xaxud eyni etnosla məxsus xalqlar arasında olan qarşılıqlı ziddiyətlər her bir xalq daxilində etnik ümumilik möhkəmləndirir. Lakin bu prosesdə elə mexanizmlər vardır ki, məhz qarşılıqlı ziddiyətlərin fəvqünə qalxaraq müxtəlif xalqları birləşdirir. Xıdır Nəbi belə mexanizmlərdən biridir. Çünkü o, eyni etnos daxilində olduğu kimi, müxtəlif xalqlar arasında da vahid etnik özünüfədə sus modeli kimi çıxış etmək onları birləşdirir.

E.Əliyev yazır: "Mentalitet - konkret mədəniyyət və psixiologiya məlik olan bir xalqın integrasiyası olub, özündə bə kateqoriyaları saxlayır: fərdi, kütüvli, ictimai şüur, özünü dərketmə və düşünmə, dünyagörüşü, milli ənənələr, mədəniyyətdə universallıq, ictimai rəy, ümumi intellekt, təfəkkür dominantlığı, siyasi şüur, siyasi mədəniyyət, kütüvli-rihviyyə və s." [2].

Bu tərifdə mentalitetin "mədəniyyətdə universallıq" kateqoriyası olması diqqəti cəlb edir. Xıdır Nəbi bayramı etnik özünüfədə sus modeli kimi mədəniyyətin məhz universallaşdırıcı mexanizmi (formulu) kimi çıxış edir.

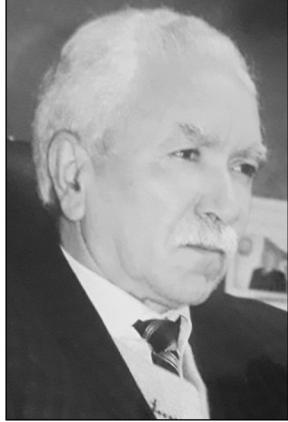
H.Quliyev yazır ki, "mentalitet mədəniyyətin milli özüñeməxşusluğunu (ona xas olan şüur tipini, həyat tərzini, ənənələri və s.) göstərən ümumişlik elmi kateqoriyadır" [8, s. 5].

Bu fikrin işığında Xıdır Nəbi bayramına etnokulturoloji özünüfədə sus və özünüfədə sus forması kimi yanaşıqlıda görür ki, bu bayram mədəniyyətin milli keyfiyyətlə

Sonu vüsalla bitən həsrət şeirləri

Əjdər Yunus Rza - 70

Şair Əjdər Yunus Rza yaşıının 70-ci baharında "Həsrətə vüsələn arasındayam" adlı kitabı ile oxucuların görüşüne gəlir. Bu 70 illik ömür yolunun çox xeyli bir hissəsini - 30 ilə yaxın bir dövrü doğuldugu torpaqdan, Cəbrayıldan, Xələflidən, Gordubaba dağının eteklerindən dişdərgin yaşayır. Bu uzun illərin ayrılığı zaman-zaman şairin qələmində həsrət notla-

ri üstündə könülleri sizildədir, qəlbəri titrədir, ürəkləri məhzun duyğularla kövredib. Ele bil ki, Əjdər Yunus bir şair kimi qələmi ile bu vətən həsrəti adlı nisgillə cəngə-cidala çıxıb, axır ki, o, bu mübarizədən ilahinin kərəmi sayəsində qalıb çıxdı.

*Xocalını unutmağa yox haqqım,
Tapdanıbdı o torpaqda çox haqqım.
Durur hələ qılınç haqqım, ox haqqım,
Qisasımı almayıncı ölmərəm.*

Bax beləcə, illercə qələmi ile haqqın keşiyində car çəkdi, vətən oğullarını bir yazar kimi şəhidlərin qisasını almağa səsledi. Əlbəttə ki, bu çağırış, bu səsləniş müəllifin könül dünyasından qopan inilti, hayqırılıdır və Allah-təala da qeribin duasını, yalvarısını, ricasını, iłtimasını, səsini-harayını eşidir. O ki, ola həssas qəlbli bir şair bəndənin harayı ola:

*Ötənləri yada salıb
Xəyallara dal, ay könlə.
Dağlarına həsrət qalıb
"Baş dübəti" çal, ay könlə.*

Göründüyü kimi, Əjdər müəllim vətənli keçən bəxtəvər illəri yada salıb kövralır, dağlar həsrətlisi olan könlünün sarı simini sizildədir, bu sarı simin üstündə "Baş dübəti" havası çalır və bu havaya - bu neğməyə köklənib, həsrətə son qoymağı arzulayır. Ə.Y.Rzanın illər uzunu həsrət üstündə perde-perde dillənən misraları ilahidən gelən haxnidası kimi eşidildi çox şükür ki. Onun həsrət üstündə qoşduqları sanki cəng meydana girməmişdən önce Dəli Koroğlunun sazinə sinəsinə basıb, bütün dəlilərinin döyüşə ruhlandırmına bənzəyir. Çünkü Koroğlunun sazi-sözü, söz qoşub cəngi üstündə oxumağı əslində döyükənəcəsi əsgərlərini (dəlilərini) döyükə səfərbər etməyə yönəlmüş bir psixoloji döyük hazırlığı mərhələsidir.

Azərbaycan xalqının mifoloji təfəkküründə qəhrəmanlıq, yenilməzlilik simvolu kimi oturuşmuş Koroğlu luq əhvali-ruhiyyəsi həmişə igidlərimizi qəhrəmanlıq göstərməyə ruhlandırın bir akkumulyasiya rolunu oynayıb. Döyükənəcəsi Koroğlunun dəliləri saz çalıb sözü-qoşquları ile döyükə ruhlandırması kimi ədəbi faktor da müasir dövrümüzə yazarlarımızın qələmindən çıxan vətənpərvərlik, mübarizə əhval-ruhiyyəli yazılarla paralellik təşkil edir. Ele Əjdər Yunus Rzanın da 30 ilə yaxın dövr ərzində həsrət nisgillə misraları bu sıradan bir örnəkdir:

*Qoy tutum əlindən, üzü yoxuşa
Dirənmiş yolları çatdırıq başa.
Nə o sal qayaya, nə baxaq daşa,
Yurdumuz-yuvamız qalıbdır darda,
Qayıdaq, əzizim, qayıdaq yurda.*

Beləcə, "üzü yoxuşa dirənmiş yolları başa çatdırıma" arzulayan şair bununla yurda-doğma vətənə, Qarabağ dönüş etməye səsleyir oxucularını. Özü de bu dönüsədə qarşıya çıxacaq sal daşa, sıldırımlı qayaya məhəl qoymadan inamlı, təpərlər irəliləməyi və həsrətə birdəfələk son qoymağı israrla təkid edir. Bu israrlı təkidlərin axır ki, bir əməli nəticəsi olacaqına şair intuisiyası emin idi:

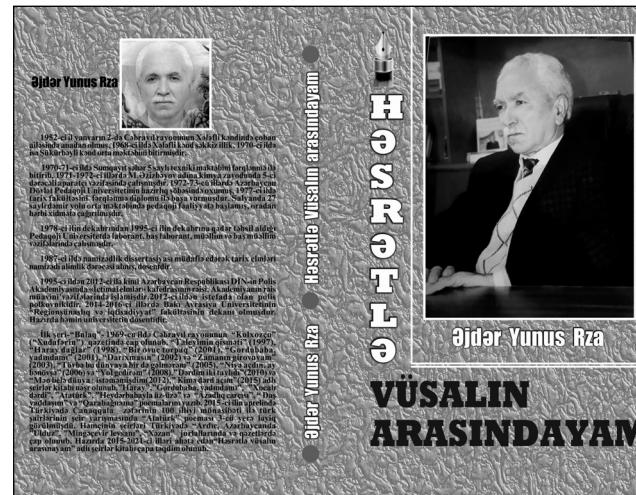
*Vüsalla hicranın arasındayam,
Tezliklə vüsala qovuşacağam.
Eşib kül altından götürüb qoru
Yurdumda təzədən alışacağam.*

Beləcə "vüsalla hicranın arasında", necə deyərlər, əraf mərhələsindən keçməklə yurda qovuşacağına inanan Əjdər Yunus Rzanın ürəyində misra-misra

tumurcuq bağlayan arzuları axır ki, çırtladi, gül açdı, reallaşdı. 4 oktyabr 2020-ci ildə doğma Cəbrayılin yadəllilərdən azad edildiyi gün uçmağa qanadı olmadı sevindiyindən:

*Men yurdsuz-yuvasız deyiləm daha,
Mənim də öz kəndim, öz şəhərim var.
Zülmət gecələrin bağrını yarib
Doğulan Günsüm, al şəhərim var,*

Mənim də öz kəndim, öz şəhərim var, - deyə uca səsle sevincini az qala bütün dünyaya eşitdirmək istədi. Bununla demək istədi ki, axır ki, həsrət nisgilli məhzun duyğularım vüsəl üstə oxuyan büləblün xoşbəxtlik neğməsi kimi təzeləndi. Əlbəttə ki, bu vüsəl sevincini bize yaşadan Ali Baş Komandanımızın rəşadətli sərkərdəliyi ilə Azərbaycan əsgəridir, Azə-

baycan ordusudur. Odur ki, şeirlərdən birində deyir ki:

*Önündə baş əyirəm müzəffər ordumun,
Yağıya qan ağlaşan məğrur Boz Qurdumun.
Şəhidlərin qanıyla gül açmış Yurdumun,
Qayasından, daşından, düzündən öpürəm.*

Torpaqlarımızı yağı düşmənlərdən azad edən ordumuza minnetdarlıq duyğularını diley getirən Əjdər Yunus Rza axır ki, bir gün uzun yolların damarını yihib əline, üzü yurda doğru baş alıb getdi. Doğma Cəbrayılimizi, doğuldugu kəndi, yaşadığı evi yarı kədər, yarı sevincə dolu olan göz yaşları içinde ziyarət etdi. O məqamın təsvirini verən kədərəngiz bir həyat səhnəsi yaratdı şeirində:

*Baxdim hər tərəfə gözü doyunca,
Kimsə yox üstümə yürüyə, qaça,
Mənə sarılmağa qolunu aça...
Ay səssiz, kimsəsiz ucuq dıvarım,
Xoş gördük!*

*Otuz il ağlayıb-sızlayıb yazdım,
Xəyalən yüz kərə yollar da azdım.
Uzaqdan uzaq məzar da qazdım,
Ay məni görəyən tənəha məzarım,
Xoş gördük!*

Mütəəssiredici bir həyat tablosudur: 30 illik ayrıldıdan sonra doğma kəndinin görünüşünə gedən şairi qarşılıqla heç kim yoxdur. Təsadüfi deyil ki, bir şeirində yazır ki, "Mənim çəkiyimi bilməkdən ötrü mənim çəkiyimi çəkəsen gərək". Yeni bu acı məməzərinin nə demək olduğunu qurbət acısı - elindən, yurdundan didərgin olmaq əzəbi yaşayınlar bilər. Yurdı xarabalarla qurulmuş, evləri sökültüb tar-mar edilmiş Əjdər müəllim səssiz-kimsəsiz, ucuq divar üzünü söykeyib, hiçqırır, 30 il geridə qalmış xoşbəxt illərdən heç bir nişanə tapmayıb, ağrı-acı içinde yənə də "xoş gördük" deyir. Çünkü bura onun dünyaya göz açlığı diyardır, uşaqlığını, gənciliyini qoynunda keçirdiyi doğma əziz vətəndir. Düşmənlərin xarabalarla qurulmuş, vətəni yənə də vətənin qurub-yaradınan övladları gülli gülüstənən çevirəcəklər. Əbəs deyildir ki, Vətən mühərbiyəndəki Qələbəmizin 1-ci ildönümü işığında qələmə aldı "Qarabağname" poemasında da şair bir çox lirik duyğularla yanaşı sabaha inamını da ifade etmiş, həsrətdən vüsəla gedən yolumuzun işiqli olacaqına əminliyini bildirmişdir.

İşğaldən azad olunmuş torpaqlarımızda dinc-mədəni quruculuq işlərindən bəhs edən əsərlər yazmaq arzulayıram sizə, Əjdər müəllim. Vətən torpağında yaşayış-yaratmaq hər birimizin nəsibi olsun!

Şakir ALBALIYEV,
filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent

SƏN AZADSAN, PİRƏSƏD!

Şakir Albaliyevin 28 ildən sonra Piresəd pirinə ziyyətine hər etdiyi ağır, sızılılı, ürekdağlayan hekayetini böyük həyəcanla oxudum. Yazını oxuduqca mənə elə gəlirdi ki, müəllif sanki əlimdən tutaraq məni də özü ilə oralara apardı...

...Erəməni vandallarının insan ağılna gelməyen vəhşiliklərini sanki mən də görürüm... Şakir müəllimlə bərabər mən də ürek ağırdan səhnələri seyr edirdim... Seyr etmirdim, yanıldım, yaxıldı, üzüldüm... Arabi ellərimin arxası ilə kövrəlmış gözlerimin yaşını silirdim...

28 il önce ağır döyüşlər getmiş bu ərazilərde yandırılmış texnikalarımızın və itirdiyimiz igidlərimizin meyitlərinin yerində sıradan çıxmış erməni maşınlarını, tanklarını və leslerini gördükcə bir qədr sakitleşirdik...

Gəzə-gəzə gəlib Piresəd pirinə çatmışdıq. Pirin ətrafında basdırılmış müdrik insanlarımızın qəbirlərinin sindirilmiş, aşırılmış baş daşlarından başqa demək olar ki, bir nişanə qalmamışdı... Bu qəbirlər biri də Şakir müəllimin atası Əlif kişinin babası Albalının qəbri və aşırılmış baş daşı id... Albalı kişinin atası Hacı Mirim də qəbri dağıdılmış, baş daşı isə aşırılmışdı...

Şakir müəllimin dəha bir acı xatırlaması Piresəd adlı kəndlərinin dini təriqətlərin mənbəyi kimi 1938-ci illərdə repressiya məruz qalmasıdır. Ev-eşikləri dağıdılmış həmkəndləri qonşu kəndlərdə məskunlaşaraq özlərinə yeni yurd-yuva qurşalar da, ruhən Piresəddən ayrıla bilmirlərmiş. Daim Piresəd həsrətə, doğma ocaq yanğısıyla yaşamışlar... Nəhayət, 1990-ci illərdə kəndin bir neçə sakini, o cümlədən Əlif kişi Piresədə gələrək özlərinə yaşayış yeri tikslər də, orada çox yaşamaq onlara qismət olmamışdır. Bu dəfə onlara erməni vandallarının teziqlərinə

mərəz qəlib yurdlarından pərən-pərən düşmüşlər...

Şakir müəllimin dəha bir ürekyanırdı, xatırlaları Piresəd ocağının 200 metriyində Əlif kişinin tikdiyi yeni yurdunun xarabaliqları ilə bağlı oldu. Dediyyəne görə Milli Orduda olduğu ərefədə o evdə bir gecə qalıbmış... Və mən "Piresəd pirinə ziyyət" yazısını oxuduqca müəllifin o yeni yurdlarının xarabaliqları arasında gəzdikcə, əlini o daşlara çəkərək necə sızlaşmasını, odsuz-ocaqsız yanaraq tütünlənməsini sanki görürüm...

Bütün bunlarla yanaşı digər təriqətlərin İslAMDAN və müssəlmanlardan qorxması və çekinməsindən qaynaqlanan bir qorxunun təsirinin vandal neticəsinin canlı şahidi kimi çox üzüldürüm... Vətəndaşlığı oldğum bir ölkədə milli və dini azadlığın inkişafı üçün hər bir şərait yaratılmışdır. Ölkəmizdə digər dini icmalar, qanunvericiliklərinçivəsində, sərbəst qeydiyyatdan keçmək və fəaliyyət göstərmək imkanına malikdirlər. Bunun əksinə olaraq, bir çox Qəribi Avropa ölkələrində son onillikdə "islamofobiya" geniş yayılmışdır. Belə ideologiyənə desteklənməsi ekstremitət qüvvələrin baş qaldırması və yayılmasına zəmin yaratılmışdır. Belə meyillerin genişlənməsinin əsas səbəblərindən biri bu ölkələrdə dövlət tərəfindən (yarı örtülü olsa da) müvafiq siyasetin yeridilməsidir.

İslamofobiyanın ortaya çıxmasının ən böyük səbəblərindən biri İslamin həyat bəxşədən prinsiplərindən insanların təsirlənməsidir. Çünkü İslamin həyat bəxşədən, yol göstərən və doğru istiqamət yolləndirən müddələri başa düşüldükən, İslama qarşı mübariza aparən qurumların heç bir şansı qalmayacaqdır. Cəmiyyətə sülh, əmin-amanlıq, xoş münasibət və anlayış təlqin etmək yerinə, düşmənciliyi işləyən bu vandal dəstələrin fəaliyyətinin özəyi məhz bu qorxu səbəbile meydana çıxmışdır.

Erəmənilərin Dağlıq Qarabağda dağıtdığı Qarabağ xan sarayı, Xan qızı Natəvanın sarayı, Hacı Quluların məlkü, Yuxarı Gövhər ağa Məscidi, Aşağı Gövhər ağa məscidi, Saatlı məscidi, Cümə məscidi (Ağdam), Vaqif türbəsi, Bülbülün ev-muzeyi (Şuşa), Çörək muzeyi (Ağdam) və yüzlərə abidələr, ziyarət yerləri, pirlər vardır. Piresəd ocağı da İslamofobiyanın qurbanlarından biridir.

Müssəlmanlar İslamin erken çağlarından etibarən fərqli dinlərə mənsub insanların bir arada yaşama töcrübəsinə sahib olmuşdurlar. İslamin müqaddəs kitabı "Qurani-Kərim" in açıq-əşkar dilə getirdiyi "Dinde məcburiyyət yoxdur" hökmü başqa dinlərə mənsub olan insanların münasibətlərin sülh çerçivəsində həyata keçməsində zəmin yaratmışdır.

Xəyalən getdiyim, erməni faşizminin qurbanı olmuş Piresəddən ayrılrak dildimdən qeyri-ixtiyari bu kəlmələr qopdu:

- Sən azadsan, Piresəd!

İsmayıllı Qəzenəfər oğlu Məcidli

Aqrar elmlər üzrə fəlsəfə doktoru, dosent

Vətən torpağı uğrunda zamanbazaman qurbanlar vermişik. Özlərini vətən yolunda fədə edib, canlarından keçən igid oğul ve qızlarımız xalqımız müqəddəs şəhidlik mərtəbəsində tutub, əziz ve unudulmaz xatirələrini həmişə hörmətlə anmışdır. Qarabağ uğrunda döyüslərde de, 1990-ci ilin 20 Yanvarında da özlərini azadlıq yolunda qurban verənlərimiz nəsillərdən-nesillərə, əsrərdən-əsrərlərə şanlı qəhrəmanlarımız kimi daim yad ediləcəklər.

Mən bu yawzında həssas bir məqama aydınlıq getirməyə çalışacağam. Yazarıclar, şairlər, alimlər, görkəmli mütəfəkkirler, dahi şəxsiyyətlər öz yaradıcılıq dühələri nisbetində xalqımız tərəfindən daim anılır, özlərindən sonra qoyub getdikləri mənəvi irsləri sayəsində yad olunur, yaşayırlar. Şəhidlərimiz də öz igidlikləri ilə həmişə xatırlanıb, xalqımızın yaddaşında yaşayırlar.

Şəhidlərin ad günləri nə vaxtdır?

Məlumdur ki, hər kəsin dünyaya gəlmə tarixi var. Bu tarixi günə xalqımız ümmükmüş ifadə ilə ad günü deyir. Hər kəsin də öz doğum gününü ad günü şəklində qeyd etmək haqqı var. Bu, hər kəsin özünə məxsus olan hüququdur. Ancaq şəhidlərin doğum günləri olan ad günlərinin keçirilməsi məsələsində mən fərqli düşünürəm. Özümü misal getirmək və şərti şəkildə şəhid kimi təqdim etmək nümunəsində fikirlərimi açıqlamaq istəyirem. Albaliyev Şakir Əlif oğlu 25 aprel 1969-cu ildə Cəbrayıl rayonunun Dağtumas kəndində anadan olub. Kəndlərində orta tehsilini tamamlayıb, BDU-nun filologiya fakültəsinə qəbul oldu. Azərbaycan dili və ədəbiyyatı müəllimi kimi kəndlərində işləməye başladı. Arasıra könlünün piçiltilərini şeire də çevirən Şakir müəllim vətənin üstünü qara buludlar alanda, vətənin müdafiəsinə yollandı. Bir əlində qələm səngər şeirlərə düşmənlərə hərbə-hədyanlar oxuyur, bir əlində avtomati ilə yağı düşmənə meydan oxuyurdu:

Avtomatım, ye gülləni,

Qus yağıñın üreyinə, -

deyən Şakir Albaliyev doğma Cəbrayılın, Dağtumasın müdafiəsi uğrunda gedən döyüslərde iştirak etdi. 26 avqust 1993-cü ildə doğulduğu Dağtumas kəndi uğrunda döyüslərde şəhid oldu. 24 il və 4 ay onun cismanı ömür yolu oldu...

Bu yiğcam ömür yoluna diqqət edək: 25 aprelədə atanısının övladı kimi doğulan Şakir Albaliyev 26 avqustda şəhid olur. Xalqın, vətənin uğrunda şəhid olan Şakir Əlifoğlunun doğum tarixi olan ad günü hansı tarixdən hesablanmalıdır? Ata-anasının, ailəsinin övladı kimi rəsmi doğum tarixi olan 25 aprel ad günü kimi qeyd olunsun, yoxsa 26 avqustda şəhid olmaqla elinin-obasının, vətənin övladı kimi "doğulduğu" tarixle onun ad günü keçirilsin? Axi deyirik ki, şəhidlər ölümsüzlüyə qovuşurlar şəhidliklər ilə. Bu ifadə həm də o anlamı-mahiyəti göstərir ki, şəhidlər şəhid olduğu gün şəhid kimi doğulurlar - elin-obasının, vətənin övladı kimi ikinci bir mənəvi əbediyyaşarlıq ömrü qazanırlar. Deməli, bu məntiqdən götürükdə, şəhidlərimizin ad günləri onların cismanı olaraq öz ailələrinin övladları olaraq dünyaya gəldikləri rəsmi doğum günləri yox, məhz şəhadətə qovuşduqları əbədiyyaşar ad günlərindən hesablanmalıdır. Deməli, yuxarıda Şakir Albaliyevin timsalında göstərdiyim tarixlərdən birincisi - 25 aprel yox, ikincisi - şəhid olduğu 26 avqust onun doğum tarixi kimi qəbul olunmalıdır. Mən qəsədən özümü misal getirdim ki, heç kəs inciməsin. Heç kəsə mən konkret şəkildə müraciət etmək istəmədim. Ümmükmüş şəkildə fikirlərimi bildirmək yolunu seçdim.

Bir eləvə haşıya də çıxmış isterdim burada. Əgər Şakir Albaliyev ölümündən sonra şəhid kimi yox, şair-publisist, ya alim kimi özünün mənəvi yaradıcılıq irsi ilə - əsərləri sayəsində anılıb-xatırlanırsa, o halda artıq onun anım günü təvəllüd tarixi olan cismanı doğum günü ilə hesablanmalıdır. Çünkü bu halda o, artıq şəhid kimi xatırlanır. Yox, əgər şəhid kimi xatiresi yad edilirsə, onda sözsüz ki, şəhid olduğu tarix onun doğum gününü evəz etməlidir.

Və yaxud da Ümumxalq hüzün günü kimi keçirilən 20 Yanvar şəhidlərimizin anım günü elə dediyimə əyani misaldır. 20 Yanvar tarixi o şəhidlərimizin həm də əslində 20 Yanvar şəhidləri olaraq doğum tarixləridir. Bir sözə, şəhidlərimizin ad günləri onların cismanı olaraq bir atanın övladı kimi dünyaya gəldikləri tarix yox, onların el oğlu, vətən övladı kimi doğulduğuları şəhidliyə qovuşma günləridir. Gəlin şəhidlərimizin ad günlərini onların əbədiyyətə qovuşduqları günlərdə qeyd edək. Axi biz onlardan əbədiyyət yolunun yolcuları kimi bəhs açırıq. Cismanı dünyadan insanları kimi yox. Axi şəhidlərimiz məhz əbədiyyətə qovuşduqları gündə mənəvi olaraq xalqın, vətənin yaddaşında doğulublar!.. Onların cənnətdəki doğum günləri də elə şəhid kimi doğulduğuları tarixdir.

Şakir ALBALIYEV

Qisas hissi ilə döyüslərə yollanmışdı

Sevindik İsmayılovda na atası Ramilin kəndində, na də anası Hüseynova Fatma Alkərəm qızının doğulduğu Aşağı Sırık kəndində dünyaya göz açmışdı. O, ailənin ilk övladı kimi 30 noyabr 1998-ci ildə Saatlı rayonunun Qara Nuru kəndindəki çadır şəhərciyində məcburi köçküň uşaqları olaraq doğulmuşdu. Necə deyərlər, o, hələ ana bəttinə düşməmişdən öncə öz ana vətənini, ata-baba yurdunu itirmişdi. Bu faciəli tale təkcə onun yox, onun kimi minlərlə qaçqın-köçküň övladlarının ağrılı-acılı tale yazısı, ömür yolu idi. Bir müdrik deyimimiz var: Əzizini itirən bir il ağlar, elini-vətənini itirən ömür boyu ağlar. Buradaki ağlamaq ifadəsi yalnız hərfi monadaki ağlamağı yox, ümumiyyətdə insanın hüzndən, qəm-kədərdən, sıxıştan-üzüntündən doğulan əhvalını bildirir. Başqa sözə, vətənini itirənin günü-güzəranı daimi dərd-qəm, sıxıntı içinde göz yaşları ilə keçər. Sevindiyin 22 illik qısa, şərəflü ömür yoluna diqqət çəkək:

Sevindik ailənin ilk övladı idi. 30 noyabr 1998-ci ildə Saatlı rayonu ərazisində salınmış 2 sayılı Qara Nuru çadır şəhərciyində anadan olub. 2005-ci ildə Bakı şəhəri Qaradağ rayon Əliheydər Kazimov adına 228 sayılı tam orta məktəbin birinci sinfinə daxil olub, burada üç il təhsil aldıdan sonra Füzuli rayon 49 nömrəli tam orta məktəbində təhsili ni davam etdirərək doqquzuncu sinfi bitirib. 2014-cü ildə Bileşuvər rayonu ərazisində salınmış məcburi köçküň qəsəbəsinə dönerək təhsilini rayonumuzun Vahid İsmayılov adına Çərəken kənd tam orta məktəbinde davam etdirib və əvvəl təhsil aldığı 49 nömrəli məktəbdə isə başa vurub. Tale elə getirib ki, Sevindik İsmayılov dəfələrlə yaşayış və təhsil müəssisələrini dəyişmək məcburiyyətində qalıb.

Şəhid Sevindik İsmayılovdaın kiçik yaşlarından idmana böyük maraqlı olub. Orta məktəb illərində həmyaşıdları arasında keçirilmiş cüdo yarışında 2-ci nəticə göstərmiş, 500 nəfər məktəblinin iştirak etdiyi qacış yarışında isə ilk 20-lükde olmuş və Fəxri Fərmanlarla təltif olunmuşdur. O, stolüstü tennis oynaması da çox sevirdi. Bütün bunlar onun bir hərbçi kimi yetişməsində əhəmiyyətli rol alyanlığı idi. 24 iyul 2017-ci il il tarixdə Sumqayıt şəhərində yerləşən "N" saylı hərbi hissədə xidmətə başlayan Sevindiyin doğmaları və komandırları, əsgər yoldaşları bunu aydın hiss edirdilər. Idmana bağlılıq onu dözmüllü, qətiyyətli, cəvik bir gənce çevirmişdi. Sərhəd Qoşunlarında keşfiyyatçı olaraq xidmet etmiş, snayperçi təlimi almışdır. 27 yanvar 2019-cu ildə hərbi xidmətini bitirərək Bileşuvər rayonu ərazisində salınmış Cəbrayıl köçküň qəsəbəsinə dönmüş və "Azərsun Holding" MMC-nin Qida Şəhəri müəssisəsinin əvvəlcə əkin sahəsində, sonra isə paketləmə bölmündə çalışmışdır. 16 sentyabr ta-

rixdən 18 iyun 2020-ci il tarixdək peşə məktəbində peşə təhsili almışdır. Sevindik İsmayılovdaın son işi "FAB Boya və Kimya Şənayesi" MMC olmuşdur.

Bu məlumatları Hidayət Səferlinin "Xudafərin" qəzetinin 17 fevral 2021-ci il tarixli sayında dərc olunmuş "Ru hu yurdun səmasında..." adlı yazıdan götürmüştəm. Diqqət edin: Sevindik İsmayılovdaın orta məktəbdə oxuduğu və ümumiyyətə, "qayğısız uşaqlıq illeri" hesab edilən qayğı dolu uşaqlıq və yeniyetməlik həyatına. Həyat - tale onu o kümədən bu küməyə, bir daldalanacaqdən o birləşmə, o yurddan-bu yurda yerdeyişmələr etməyə, uşaqlıq dövrünü köç-

haköcdə keçirməyə vadar edib. Dəhşətli, acınacaqlı real həyat mənzəresi deyilmi? Elini-obasını, yurdunu-vətənini itirən (məcburi köçküň-qaçqın uşağının) ömür boyu zülm-zülm ağlamağa - ömürük əzabə məhkum edilmesi deyilmi? Məcburi köçkünlüyü, didərginliyin doğurduğu bələldərindən biri də möhkəm əsaslara malik olan ailə bağlarının qırılıb dağıllı kimi mənəvi aşınmalarda özünü göstərirdi. Tale hərəni bir tərəfə perik salındıqdan, aqsaqqal-qarasaqqalın bir yerə cəm olub məsləhət verə bilməməsi ucbatından neçə-neçə ailələrin dağıllması da faciənin bir tərəfi idi. Sevindiklilər ailəsində də belə agrılı problem yaşanmışdı. Atasız böyüyü - yaşımaq da onun körpe dünyasında bir cürə ağrı-acı idi. Ona görə ki, Sevindiyin bacısı Ramilə İsmayılovda "Xudafərin" qəzetinin 25 dekabr 2020-ci il tarixli sayında yazdığı "Şəhadətin mübarek, qardaşım" adlı xatire yazısında deyir ki, "16 yaşıdan işləyirdi... Anamın və mənim heç kimə möhtac olmamağımız üçün gecə-gündüz çalışırı. Mənə həm qardaş, həm də ata oldu, onun haqqını heç vaxt ödəyə bilməzdim. Biza baxırdı və bunu heç bir qarşılıq gözləmədən edirdi". Bacısının etirafından da görürük ki, Sevindik 16 yaşından ciyindən ailə şəlesi kimi ağır yük daşıyıb. Bu cür əzabək bir ömrə yaşamaq düşmüdü qismətinə. Əsgəri xidmətini şərəfle başa vurduqdan sonra yenə ana-bacısına həyan olmaq üçün onların yanına qayıdır, müxtəlif təyinatlı işlərdə çalışmaqla ailə üzvlərinə bir gün ağlamaq isteyirdi. Özünü mərd, mübariz aparır, daxilində isə əndişə çəkirdi. Çəkdiyi əziyyətlər bir yana idi, kasibyana da olsa özlərinə məxsus olan bir rahat mənzillərinin olmaması da bir yana idi. Axi adamın özünün başını təpməyə, gecələməyə bir rahat daxması olar. Gündüzələr nə qədər işləsən, əlləşsən-çalışsan da, gecələr doğma ev-eşiyinə gəlib orada rahatlaşanı, dinclik tapşırısan. Özünün fərasəti və zəhməti hesabına kirayələdiyi mənzildən və vaxtacan yaşamaq olardı, ne vaxta kimi kiraye mənzil pulu vərəcəkdi? Axi adamın özünün doğma və-

təni olar, öz dədə-baba yurdunda əbədiilik bir gorgahi-sığınacağı olardı. Niye o, vətəndən uzaqda yaşamalıydı, niye o doğma yurdu Cəbrayıl torpağına həsrət olmalıydı? Ağlının bir küçündə bu kimi sualları da vurnuxdurdu özözüne. Elə bəcəli - vətənləyin belası idi çəkirdi uşaqlığından. 2020-ci ilin 27 sentyabrında 2-ci Qarabağ savaşı başlayanda, onsur da çoxdan vətəni işgalçılardan təmizləmək barədə onu aramsız edən fikirlərdən canını qurtarmaq üçün fursət düşdürünen sevindi Sevindik. Əslində onu vətən üzüne həsrət qoyan düşmənlərdən öc almaq üçün hirsində cilov gəmirirdi. Sevindiyin bacısı Ramilə yazır ki, "düşmən üzərinə əks-hücumda keçmək əmri veriləndə Se-

vindik herbi komissarlıqla gəlib: "Məni Cəbrayılla göndərin, orada əsgərlərimizlə birlikdə vətən uğruna də düşmənə döyüşmək istəyirəm" deyərək israrla cəbhəyə göndərilməsini istəyir". Beli, Sevindiyin komissarlıqdan israrla cəbhəyə göndərilməsini təkid etməsi onun ilərcə ürəyində düşünlənib qalmış yiğinti idi, o, qəlbindəki qəzəb yiğintisini, qisas hissini düşmənin üstünə töküb, torpaqları mizi işgalçılardan təmizləmək istəyirdi. Anası Fatma Alkərəm qızının dediyi: "Sevindik herbi çağırışa tələsdiy üçün yemək yemədi" sözüleri psixoloji ovqat olaraq bir daha onu ifadə edir ki, yağıdan qisas almaq üçün hirsində cilov gəmirən - dişi bağırsağı kəsənən gənc tələsdiyindən və qəzəbindən cörək yeməyə də vaxt itirmək istəməyib. Çünkü özlüyündə çoxdan qərara gəlibmiş ki, dolanışq, yaşayış tərzini dəyişib, rahat və firavan yaşamaq üçün ilk növbədə vətəni işgalçı qəsbkarlardan azad etmək gerəkdir. İnsan ancaq öz vətənidə baxtəver yaşaya bilər.

Bax bu cür duyğular idi Sevindiyi vətən uğrunda döyüslərə aparan. Ona görə də o, anası ilə sonuncu telefon danışığında sevincək: "ana, biz bu axşam Cəbrayıl dayıgilə qonaq gedəcəyik" demişdi, üstürtlü şəkildə parolla üzünü görmədiyi doğma Cəbrayıl torpağına gedib, düşmənlə vuruşacağının sevincini ifadə etmişdi.

Bax bizim Sevindik Ramil oğlu İsmayılovda halal bir nəslin - tayfanın daşıyıcısı kimi, qandan-gəndən gələn bir vətən təessübü ilə doğma torpaqlarımızın müdafiəsi uğrunda döyüslərə atılmışdı. Ailəcanlı-elcanlı, vətənpərvər oğul kimi torpaqlarımızın işgalçılardan azad edilməsində fədakarlıqlar göstərən Sevindik İsmayılovda oktyabrın 20-də doğma Cəbrayılda namərd düşmənin snayper güləsində tuş gəlib, şəhidliyə qovuşur. Onu Bileşuvər ərazisindəki Cəbrayilli məcburi köçkünlərin yaşadığı 3 sayılı qəsəbə qəbiristanlığında böyük bir izdihamla dəfn edirlər. Ölümündən sonra qəhrəman vətən övladı "Vətən uğrunda", "Cəbayıllı azad olmasına görə" və "Xocavəndin azad olmasına görə" medalları ilə təltif olunur. Uğrunda canını qurban verdiyi vətən öz qəhrəman və mübariz övladını həmişə dərin ehtiramla yaşadacaqdır. Ruhun şad olsun, əziz vətən oğlu!

Şakir ALBALIYEV

70 yaşın hələsində

Fevralın 10-da Azərbaycan Yazarçılar Birliyində filologiya üzrə fəlsəfə doktoru Tariyel Abbaslının 70 illik yubiley tədbiri keçirildi. Yiğincığa şair İlqar Fehmi giriş verərək, qeyd etdi ki, Cəbrayıl mühiti ölkəmizə dəyərləri ziyalıları bəxş edib. Onlardan biri də bu gün 70 yaşınlıq işığına yiğidiğimiz Tariyel müəllimdir. İlqar Fehmi ona da diqqət çəkdi ki, nə yaxşı ki, bu gün Cəbrayıl, Qarabağımız işğaldan azaddır. Biz indiyədək yurduları işğaldala olan qələm adamlarımızın daxilində necə iztirab keçirdiklərini görürük. Amma Cəbrayıl-dan olan ziyalılarımız bu ağrını-əzabı zahirde hiss etdirməməyə çalışır, öz dərdlərini başqalarının üstüne tökməyib, öz içlərində tək çəkməməyə çalışırlar. Nə yaxşı ki, "harda günüm xoş keçirse, ora vətəndir" düşüncəsi bize yad oldu, biz doğma yurdumuza - əzəli dədə-baba torpaqlarımız olan vətənimizə sahib çıxdıq, inşallah ki, Tariyel müəllimin növbəti yubiley-ləri doğulduğu Cəbrayılda keçirilər.

Aparicılıq üçün filologiya üzrə fəlsəfə doktoru Tahir Şirvanlıya söz verildi. O, çıxışına müqəddimə verib, bildirdi ki, biz bu gün o tay-bu tayı birləşdirən Xudafərin körpüllerinin yerləşdiyi, respublikamıza məşhur ziyalılar bəxş edən Cəbrayıl torpağının yetirmələrindən olan Tariyel Abbaslının 70 illiyinə toplaşmışıq. Çıxışında Tariyel müəllimin ömrü ve yaradıcılıq yolunu toxunan aparıcı onun Cəbrayılı alimlərden, şəhidlərden bəhs edən kitablarına, Diriliş Qurbanının tədqiqatçısı, 300-dək şeirin toplandığı "Bənövşə" şeir çələnginin toplayıcısı olduğuna diqqəti yönəldi, onun zəhmetkeş tədqiqatçılığından səhəbet açdı.

Filologiya elmleri doktoru, professor Kamil Bəşirov çıxışında dedi ki, Tariyel məndən bir kurs yuxarıda oxuyub. 51 il keçir tanışlığımızdan. Cəbrayıl haqqında düşünəndə ilk növbədə adamın gözünə tanıdığı adamlar gəlir. Onların biri de Tariyeldir. İnsanda bir neçə önemli xüsusiyyət var: səmimiilik, sədaqət, təvazökarlıq, gözüoxluq, ağayanalıq... Tariyeldə bu cəhətlər var ve həsed, paxılıq da onda yoxdu. Buna görə də onu çox istəyirəm və istəyirəm ki, növbəti yaşıını doğulduğu torpaqda keçirdək.

Cəbrayıl rayon İcra Hakimiyyətinin əməkdaşı Əbüll Veliyevə söz verildi. Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Kamal Həsənovun təbrik və salamlarını, habelə öz adından təbrikini çatdırıdı, yubilyara səmimi və xoş sözlərini ünvanladı.

Bu arada Milli Qəhrəman Mübariz İbrahimovun emisi Seyidağa müəllimləndən tədbirlər canlı bağlılı yarandı və telefon vasitəsilə Tariyel Abbaslıya xoş, səmimi sözlərini yetirdi.

Cəbrayıl Tarix-diyarşunaslıq muzeyinin direktor müavini olmuş Səba Quliyeva çıxışında Süleymanlı kəndindən olduğunu, 1980-ci ildə Cəbrayıl muzeyinin yaradıldığını və 1985-ci ildə ali təhsilli mütəxəssis kimi gelib orada Tariyel müəllimlə bir yerde işlədiyi dövrü xatırlayıb, səmimi təbriklərini söylədi.

Əslən Daşkəsən kəndindən olub, imişli rayon tarix-diyarşunaslıq muzeyinin direktoru kimi fealiyyət göstərmiş Vaqif Rüstəmov çıxışında Tariyel Abbaslıni Cəbrayılın qapısı adlandırdı, Cəbrayıl çinari, Xuda-

fərin körpüsü və Cəbrayılın Tariyeli adlı üçlüyün qəlbində xüsusi yeri olduğunu söylədi. Şəhidlərə aid kitabı ile, digər tarixi kitablari ilə ömrünüə illər əlavə etdiyini bildirib, axırdı özünün yazdığını bir kitabını da yubilyara hədiyyə etdi.

Bu yazıların müəllifi olan mən Şakir Albaliyevə de söz verildi. Mən çıxışında Tariyel Abbaslının müəllimlik fealiyyəti, muzey işçisi, radio işçisi kimi fealiyyəti haqda ümumiləşmiş şəkilde bilgilər çatdırıdım. Habelə onun Aşiq Qurbanı tədqiqatçısı kimi, Cəbrayılı alimlər və Cəbrayılı şəhidlərlə bağlı kitablar müəllifi kimi Cəbrayılın tarixində və ümumiyyətə həyatda özünə əbədiyyaşarlıq haqqı qazandığını diqqəti yönəldib, təbriklərimi çatdırıdım.

Abşeron rayon Həmkarlar İttifaqından olan nümayənde İldırım Cəferov Tariyel Abbaslıya Həmkarlar Təşkilatının Fəxri Fərmanını təqdim etdi.

Tariyel Abbaslının qardaşı Fəxreddin müəllim iştirak edənlər, çıxışçılara təşəkkürün ifadə edərək dedi ki, qardaşım muzeyin eksponatları ilə nəfəs alardı. Atamın da şəxsi əşyalarını muzeyə aparmışdı. Kəndbəkənd düşüb muzeyə əşyaları toplamışdı. Qaç-

qılıqlıda muzeyin eksponatlarını minbir əzab-əziyyətə Mahmudluya, Mərcanlıya, Beyləqana, ordan Cəlilabada, axırdı ise Bakıya daşıyıb getirdi.

Tədbirdə iştirak edən söz-qələm adamları - şaire Güleymail Murad, Səməd Vurğunun yaxın dostu olmuş Məzahir Daşqının qardaşı oğlu Mübariz Döyümlü, Rəşid Vəkil, Elmira Aslanxanlı, muzey işçisi Nəsibe Səlim qızı Kərimova, tələbe yoldaşı Mərdan Camalov, Hacı Loğman, Xaqani Abbasəli Öztürk, Bayram Afurca, Tariyel Abbaslının nəvəsi Tural və başqaları yubilyara xoş sözlərini, səmimi təbriklərini ünvanladılar.

Axırdı Tariyel Abbaslı tədbir iştirakçılara minnətdarlıq hissələrini ifadə etdi.

P.S. Telefonda statuslardan birində qoyulmuş aşağıdakı cümlələrə diqqət yetirirəm: Günün adımı olmağa çalışma, haqqın adımı ol. Günər dəyişir, sənin yerinə başqası gələr, amma haqq dəyişməz.

Bu sözlərə əlavə edim ki, biz bu günün adımıyıq, nə dərəcədə haqqın adımı olduğumu isə əlahəzərt Zaman deyəcək. Bəli, günlər dəyişəcək, bizim də yərimizə onda başqaları gələcək. Onda hər kəsin sahib olduğu haqqı-dəyəri zaman özü təyin edəcək. Əlbəttə ki, bu da əməllərimizdən və əməllərimizin nəticəsindən asildir. Tariyel Abbaslının barəsində də biz 70 illik yubileyinin hələsində fikirlər səsləndirib, təbriklər söylədik. Bununla gələcəyə də xoş arzularımızı ismaric elədik.

Şakir ƏLIFOĞLU

İTMİŞDİR

Xəlilova Sevil Kərim qızına verilmiş 005479 №-li şəhid ailəsi üzvü vəsiqəsi itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Baş redaktor:
**Şakir Əlif oğlu
ALBALIYEV**

Qəzet Ədliyyə Nazirliyində qeydə alınıb.
CİF 1209641
H/h: 55233080000
kod: 200123
VÖEN: 9900003611
SWIFT kod: AIIBAZ2X
M/h: AZ37NABZ01350100000000001944
Benefisiarın hesabı: AZ27IB410100C9443130139112
Ünvan: AZ 1073, Bakı şəh.,
Mətbuat prospekti, 529-cu məhəllə
"Azərbaycan" nəşriyyatı.
Telefon: (051) 441-15-82

Müəlliflərin mövqeyi ilə redaksiyanın mövqeyi üst-üstə düşməyə biler.

Materiallardakı faktların doğruluğuna müəlliflər cavabdehdir.

Olyazmalar geri qaytarılmır.

Bayraqımızdakı Ay(para) və səkkizguşə...

(Əvvəli ötən sayımızda)

İndi isə qaydırıram bayraqımızın üzərindəki səkkiz guşə təsviri ilə verilmiş həndəsi fiqurun öz mahiyyətində hansı rəmzi təcəssüm etdirməsinə. Şimal, cənub, şərqi və qərbi adlanan 4 cəhətin aralarında yaranan yarımkürələri, başqa cüra ifadə etsək, qaranlıqla qala biləcək künkü-bucağı işğalandırıb iləcək (həqiqi və mezaci anamlarda hərəret və biləcək) gücün - qüvvənin adı Gənəşdir. Dünənimizdə yegane və evəzsiz olan Gənəş öz tükenmə işığı enerjisi ilə bütün dünyaya təmənnasız olaraq istilik (həyat işığı) bəxş edib, məsilsiz xidmət göstərir. Bax türk zəkası da, türk düşüncəsi, türk əzəmi də Gənəş kimibütün dünyaya xeyirxahlıq olunur. Ancaq çoxları (kütə) bu coğrafi biliklərin fərqində olmadıqdan, "8 guşə ulduz" ifadəsinə işlədərən, burdakı "ulduz" ifadəsinə göy üzündəki sayıs-hesabsız ulduzlardan biri kimi sanıb, bu ulduzun ən böyük ulduz olan günəşini simvollaşdırırdı yeterince ayrdı edə bilmir. Bax bu sebəbdən de yazımın başlığında "8 guşə" ifadəsinin ardına qəsdən çoxlu nöqtə işarələri qoydur ki, bu nöqtələr oxucuları düşünməyə vadar etsin. Bu ulduzun adı ulduzlardan yox, ən böyük ulduz olan günəş olduğunu dərkinə varsın.

Üyğur əlibəli "Oğuznamə"də Oğuz deyir: "Gün bayraqımız olsun, göyə alaçığımız". Bu ifadənin möğzində o fikir - o ideya daşınır ki, oğuzlər göy üzündəki günəşin (günü) özərlərinin bayraqı hesab etmiş, göy-göy qubbəsini, göy üzünü, sonsuz şəmani isə başlarının üstündəki alaçık kimi düşünmüşlər. Yeni qədim türk - böyük Turan imperiyasının sərhədli bitib-tükənmədiyi kimi, dünənin özü də bütövlükde türkün - oğuzun vətəni idi.

Bir nüansı da diqqətə çatdırıb yazılımı yenənəşdirir. Günəş təsvirinin türkçülüyü ifadə etməsinin bir səbəbi de atəşperəstlik inanclarımızla səslişir. Bu atəşin kökündə - mayasında bütün atəşlərin - odun mənbəyi olan Günəşə sitaş kultu durur. Göyü Tanrı bilən Türkler günən ki, günəsi Tanrı sanmışlar. Bütün dünəni nəzərdə saxlayan və dünyaya heyat işığı bəxş edən günəşin sutka ərzində dünəni Məğribdən Məşriqe dolanması - bir yerde qərar tutmaması isə İslam dinində Tanrı (Güneşin) ləməkan olmasının inancına transfer olunmuşdur. Türkər gəydə günəşin və yerde günəşin beləsi olan odu müqəddəs tutduqları halda, yunanlar - Esxilin "Zəncirənmiş Prometey" - odu oğurlayıb insanları bəxş etməsi xilaskar mədəni qəhremanı "qayaya zəncirledib, qartala yem etmişlər". Odu (Günəş) Tanrı bılıb müqəddəsdirən qədim türk təfəkkürü və bundan çıxış edən yunan mifologiyası... Qəribədir!

Əşyavi yazı kimi əllerde (ürəklərdə) daşınan və daim ucalarda aləmə nümayış etdirilən bayraqımızın rəngleri, Ay və günəşli təsviri əşyavi, piktoqrafik və ideoqrafik yazı növlərini öz varlığında yaşadaraq, kimliyimizi, məqsəd və mərəmimizi bütün dünyaya bəyan edir!

Şakir ƏLIFOĞLU

Cəbrayıl RİH, YAP rayon təşkilatı və "Xudafərin" qəzeti

YAP Cəbrayıl rayon təşkilatının sədri Arif Fərzəliyevə, dayısı oğlu Xankişiyev Mikayıl Kamran oğlunun

vaxtsız vəfatından kədərləndiklərini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verirlər.

Allah rəhmət eləsin!

Cəbrayıl RİH, YAP rayon təşkilatı və "Xudafərin" qəzeti

Cavadov Əli Adışirin oğlu, Quliyev Fuad Şəhriyar oğlu və Həsənov Mehman Həsən oğlunun vəfatlarından kədərləndiklərini bildirir və ailə üzvlərinə dərin hüznə başsağlığı verirlər.

Allah rəhmət eləsin!

Qəzet "Xudafərin" qəzeti

kompüter mərkəzində yığılıb,

səhifələnib və "Azərbaycan"

nəşriyyatında çap edilib.

albalievshakir@gmail.com

albalievshakir@rambler.ru

Sifariş №: 503

Tiraj: 2000